

Wat zien consumenten als grootste voedselrisico's? En hoe zien experts dat?

Inhoud

<u>Samenvatting</u>	3
<u>Onderzoek voedselrisico's - consumenten</u>	7
<u>Resultaten</u>	11
<u>Verantwoording</u>	25
<u>Bijlagen</u>	27
<u>Onderzoek voedselrisico's - experts</u>	77
<u>Resultaten</u>	80
<u>Verantwoording</u>	86
<u>Bijlagen</u>	87

Samenvatting

Het Voedingscentrum onderzocht hoe bekend consumenten en experts zijn met verschillende voedselrisico's en hoe groot ze deze risico's inschatten. Consumenten zien en horen via verschillende kanalen informatie over voeding en mogelijke risico's die daarmee samenhangen. Hierdoor kan het lastig zijn om goed te bepalen hoe groot deze risico's daadwerkelijk zijn voor de gezondheid. In opdracht van het Voedingscentrum heeft Flycatcher in kaart gebracht hoe consumenten verschillende voedselrisico's inschatten. Het Voedingscentrum heeft dit ook uitgevraagd aan experts op gebied van voeding en voedselveiligheid. In totaal hebben 1.014 consumenten en 69 experts deelgenomen aan het onderzoek.

Bekendheid en risicoperceptie voedselrisico's

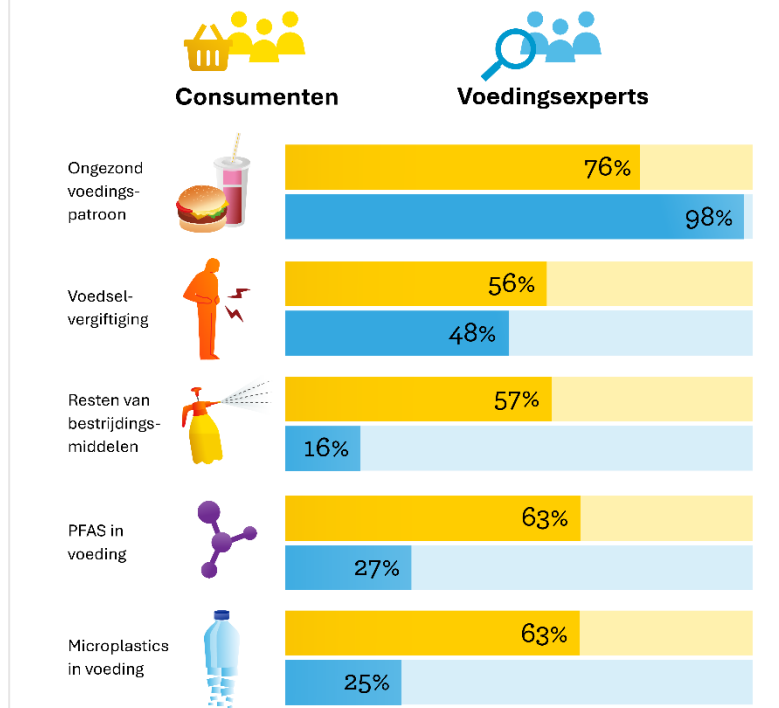
Wanneer consumenten gevraagd wordt wat ze als het grootste voedselrisico voor hun gezondheid zien, noemen ze vooral suiker, vet, bestrijdingsmiddelen / pesticiden, bedorven voedsel en voedselvergiftiging. Er zijn echter ook consumenten die aangeven dat er geen voedselrisico is of dat ze dit niet weten. Experts noemen als grootste voedselrisico voor de gezondheid vooral ongezonde voeding, voedselvergiftiging, milieuverontreinigingen, mycotoxines, ultrabewerkt eten en obesitas.

Wanneer consumenten en experts vervolgens 11 verschillende voedselrisico's voorgelegd krijgen, blijken beide groepen vooral een ongezond voedingspatroon en voedselvergiftiging te kennen als mogelijke risico's voor de gezondheid. Consumenten zijn het minst bekend met de mogelijke risico's van gifstoffen uit verpakkingen en genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen. Experts zijn het minst bekend met de mogelijke risico's van genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen en microplastics.

Zowel consumenten als experts zien een ongezond voedingspatroon als grootste voedselrisico voor de gezondheid: 76% van de consumenten en 98% van de experts vindt dit een (heel erg) groot risico voor de gezondheid. Het risico van een voedselvergiftiging wordt door beide groepen ongeveer gelijk ingeschat. De risico's van chemische stoffen, zoals milieuverontreinigingen, PFAS, microplastics en resten van bestrijdingsmiddelen, schatten consumenten hoger in dan experts. Zo schat 57% van de consumenten de risico's van resten van bestrijdingsmiddelen (heel erg) groot in, ten opzichte van 16% van de experts. Verder zien experts nauwelijks risico in E-nummers en genetisch gemodificeerd voedsel, terwijl respectievelijk 37% en 40% van de consumenten deze als een (heel erg) groot risico beschouwen.

Wanneer consumenten en experts van de 11 verschillende voedselrisico's een top 5 moeten maken die volgens hen het meeste invloed hebben op de gezondheid, zetten beide groepen een ongezond voedingspatroon op nummer 1. Verder staan voedselvergiftiging en milieuverontreiniging bij zowel de consumenten als experts in de top 5.

Hoeveel procent van de consumenten en experts schat het risico voor de gezondheid (heel erg) groot in?

Wat zien consumenten en experts als grootste risico's voor de gezondheid?

De volgende onderdelen zijn alleen uitgevraagd onder consumenten. Daarom wordt hierbij enkel ingegaan op de resultaten van consumenten.

Bekendheid en risicoperceptie gezondheidsrisico's

Wanneer consumenten 13 verschillende gezondheidsrisico's voorgelegd krijgen, blijken ze vooral roken (90%), overgewicht (88%), weinig lichaamsbeweging (83%) en alcohol (81%) als risico voor de gezondheid te kennen. Geluidsoverlast, ultrabewerkt voedsel en te veel rood of bewerkt vlees kennen mensen minder goed, met 40%, 52% en 54% respectievelijk die dit risico goed kent.

Wanneer gekeken wordt naar de risicoperceptie, wordt vooral het risico van roken (91%), overgewicht (87%) en vaperen (85%) hoog ingeschat. Van geluidsoverlast en te veel rood of bewerkt vlees wordt het risico het laagst ingeschat. Respectievelijk 33% en 46% geeft aan dat dit een risico voor de gezondheid vormt.

Informatie over voedselrisico's

Bijna een tiende geeft aan geen informatie over voedselrisico's tegen te komen. Degenen die wel informatie tegenkomen, zien deze informatie vooral via websites van voedingsinstituten (45%), kranten / tijdschriften (44%) en interviews of programma's op radio en/of tv (43%). Twee vijfde geeft aan niet meer informatie over voedselrisico's te willen ontvangen. Degenen die dit wel willen, willen vooral informatie over PFAS in voeding (34%), gifstoffen uit verpakkingen van voedsel (33%) en microplastic in voeding (33%). Bijna twee derde (62%) geeft aan graag meer informatie over de gevolgen van voedselrisico's te willen ontvangen vanuit de overheid.

Eigen gedrag m.b.t. voedselrisico's

Vrijwel alle consumenten gaven in het onderzoek aan zelf iets te doen om voedselrisico's zo laag mogelijk te houden. Ze wassen dan vooral hun handen voor en tijdens het koken (70%), eten gevarieerd en zoveel mogelijk verschillende producten (69%) en wassen groente en fruit altijd met water (62%).

Bijna twee vijfde geeft aan dat er geen producten zijn die ze niet (meer) of (minder) vaak eten of drinken vanwege een mogelijk voedselrisico. Mensen die aangeven bepaalde producten niet (meer) of (minder) vaak te eten of drinken, geven vooral aan dat het gaat om ultrabewerkt voedsel (42%) en kant-en-klaarproducten (34%).

Bijna de helft (46%) van de consumenten geeft aan zich geen zorgen te maken over resten van bestrijdingsmiddelen op groente en fruit en heeft daardoor het eetgedrag m.b.t. groente en fruit niet aangepast. 28% geeft aan zich hier wel zorgen over te maken, maar heeft desondanks het eetgedrag niet aangepast. Mensen die hun eetgedrag wel hebben aangepast, geven vooral aan dat ze hun groente en/of fruit veel beter wassen (16%) of dat ze vooral biologisch groente en/of fruit eten (10%). Een klein groepje eet bepaalde groente en/ of fruitsoorten niet meer (4%) of eet nu minder groente en/of fruit (1%). Het gaat dan vooral om zacht fruit, zoals aardbeien, frambozen en blauwe bessen.

Onderzoek voedselrisico's consumenten

Onderzoek Voedselrisico's

Hoe schatten consumenten voedselrisico's op dit moment in?

Postbus 380
6200 AJ Maastricht

tel. 043-326 29 92
info@flycatcher.nl
www.flycatcher.eu

volg ons op twitter:
@FlycatcherLive

© Flycatcher Internet Research, 2024

Dit materiaal is auteursrechtelijk beschermd en kopiëren zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is dan ook niet toegestaan.

Inhoud

Hoofdstuk	Titel	Pagina
1	Resultaten	14
2	Verantwoording	28
2.1	Onderzoeksmethode	28
2.2	Onderzoeksgroep	28
2.3	Het Flycatcher panel	28
2.4	De vragenlijst	28
2.5	Veldwerkperiode en respons	29
2.6	Resultaten	29
2.7	Generaliseerbaarheid, betrouwbaarheid en nauwkeurigheid	29
	Bijlagen	30

Resultaten

Hoofdstuk 1

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven door middel van tabellen en grafieken.

N.B. In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.

Onderzoek voeding

Dit onderzoek gaat over de effecten van voeding op uw gezondheid. Wij willen u vragen uw eerlijke mening te geven. Kies bij het beantwoorden van de vragen het antwoord dat als eerste in u opkomt.

Er zijn geen goede of foute antwoorden.

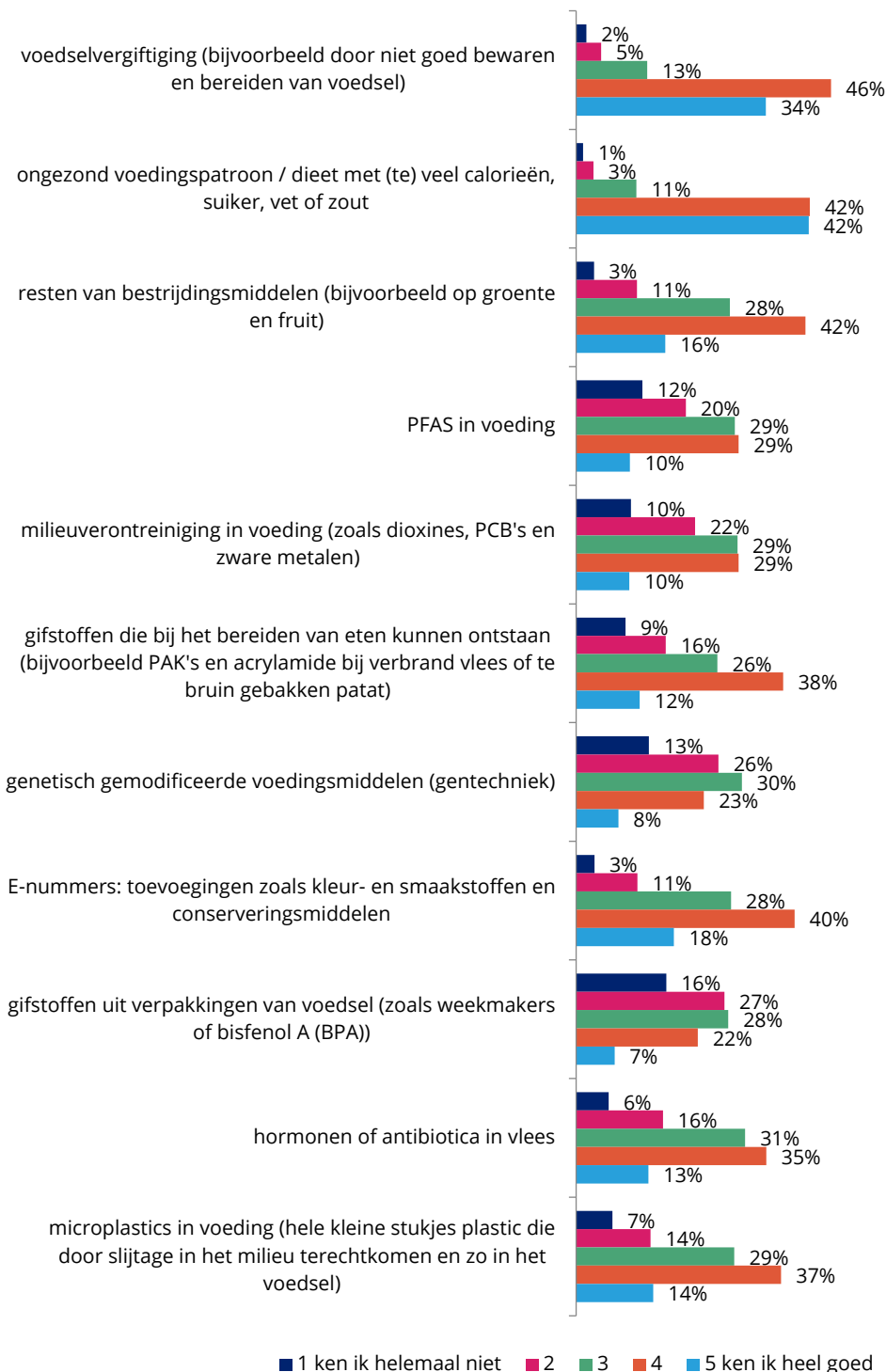
1. Wat ziet u als grootste voedselrisico voor uw gezondheid?*

* zie bijlage 1 voor toelichting

top 5	absoluut (n=1014)	relatief (n=1014)
Suiker	52	5%
Vet	40	4%
Bestrijdingsmiddelen / pesticiden	35	3%
Bedorven voedsel	29	3%
Voedselvergiftiging	19	2%
geen / weet niet	64	6%

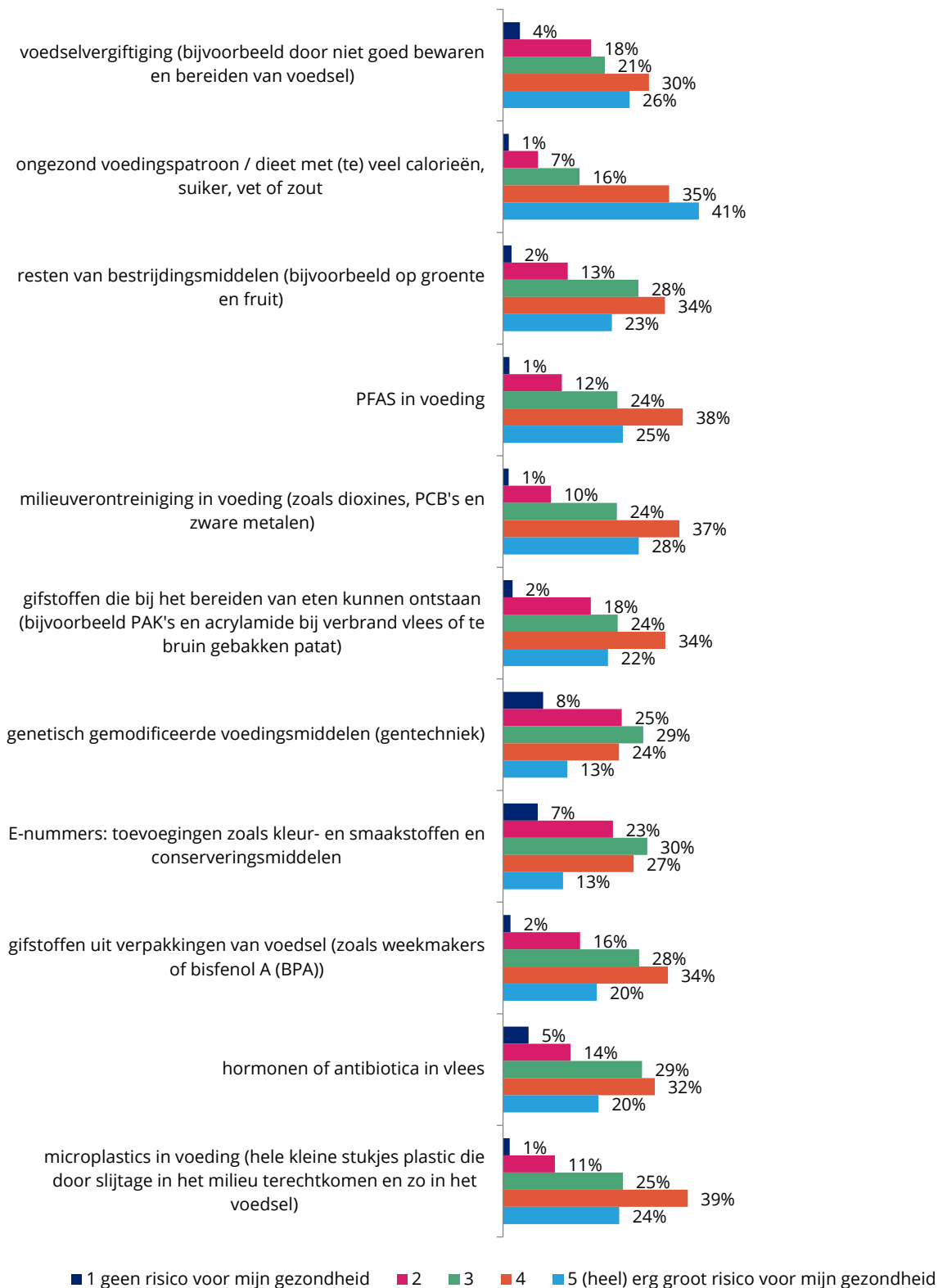
2. Kent u de mogelijke risico's voor uw gezondheid van de volgende onderwerpen? *

* zie bijlage 2 voor frequenties

3. Hoe groot schat u het mogelijke risico voor uw gezondheid van de volgende onderwerpen?*

* zie bijlage 3 voor frequenties

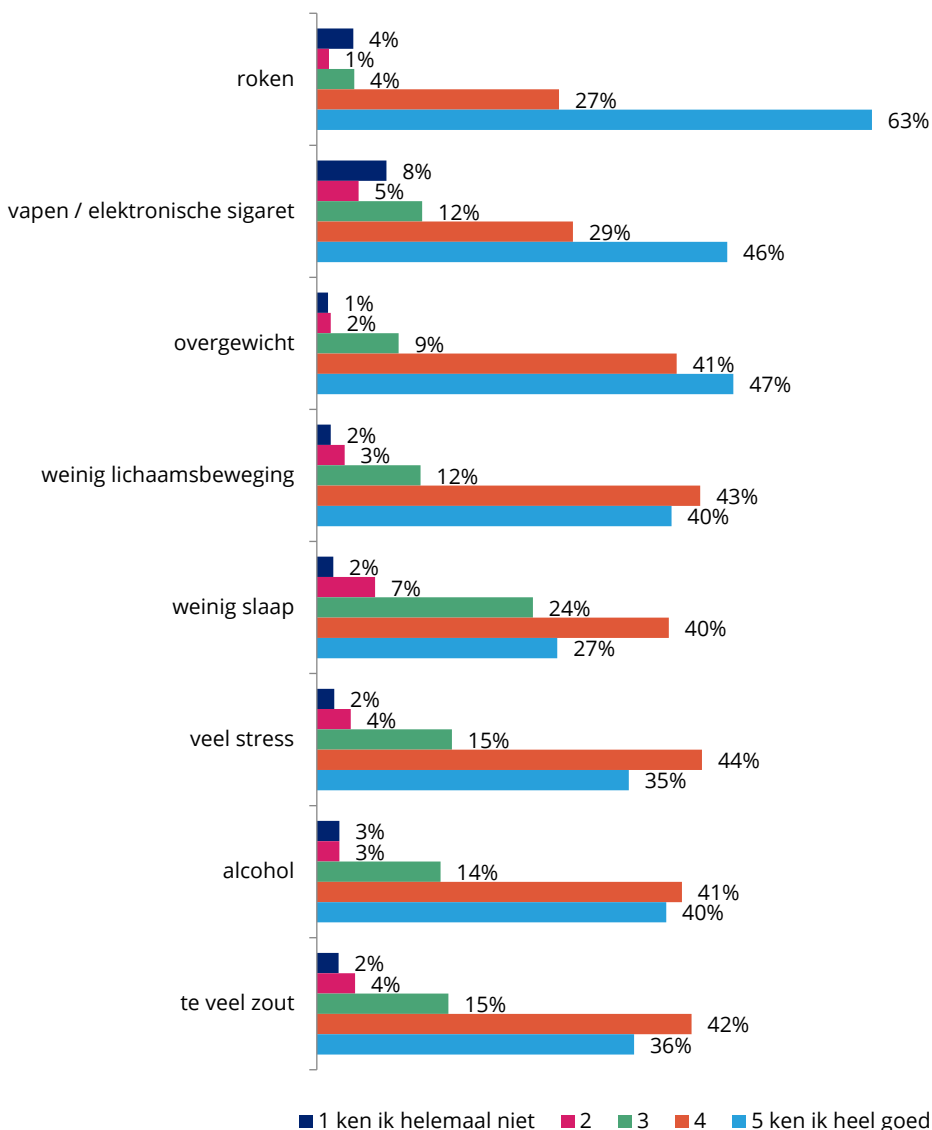
4. Hieronder ziet u de 11 eerder genoemde factoren die van invloed kunnen zijn op uw gezondheid. Welk van deze factoren denkt u dat het grootste risico voor uw gezondheid vormt? Maak een top 5 van de factoren die volgens u het meeste invloed op uw gezondheid hebben.*

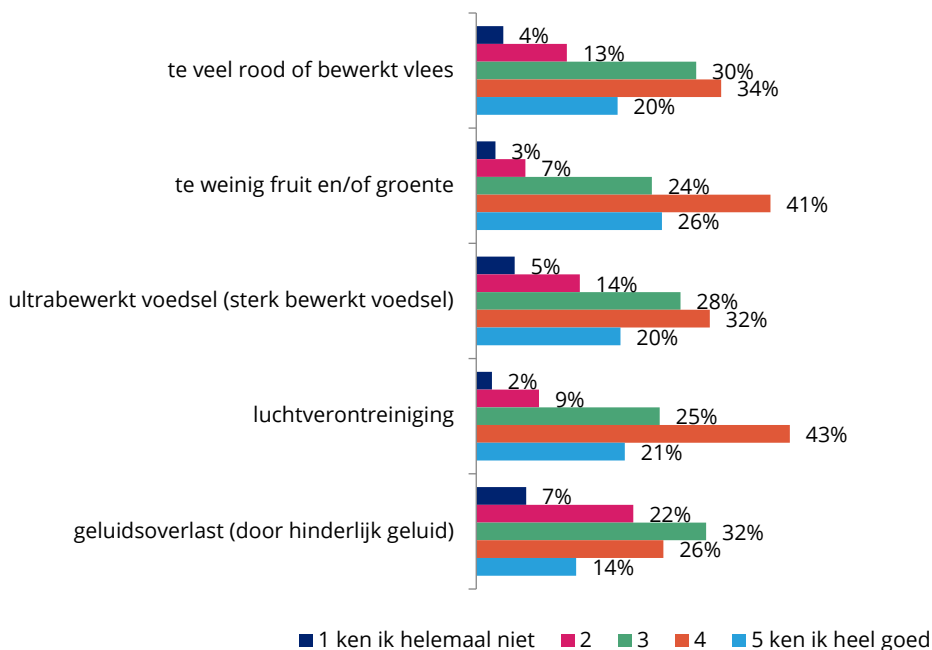
* zie bijlage 4 voor toelichting

	positie
ongezond voedingspatroon / dieet met (te) veel calorieën, suiker, vet of zout	1
milieuverontreiniging in voeding (zoals dioxines, PCB's en zware metalen)	2
microplastics in voeding (hele kleine stukjes plastic die door slijtage in het milieu terechtkomen en zo in het voedsel)	3
resten van bestrijdingsmiddelen (bijvoorbeeld op groente en fruit)	4
voedselvergiftiging (bijvoorbeeld door niet goed bewaren en bereiden van voedsel)	5

5. Kent u de mogelijke risico's voor uw gezondheid van de volgende onderwerpen?*

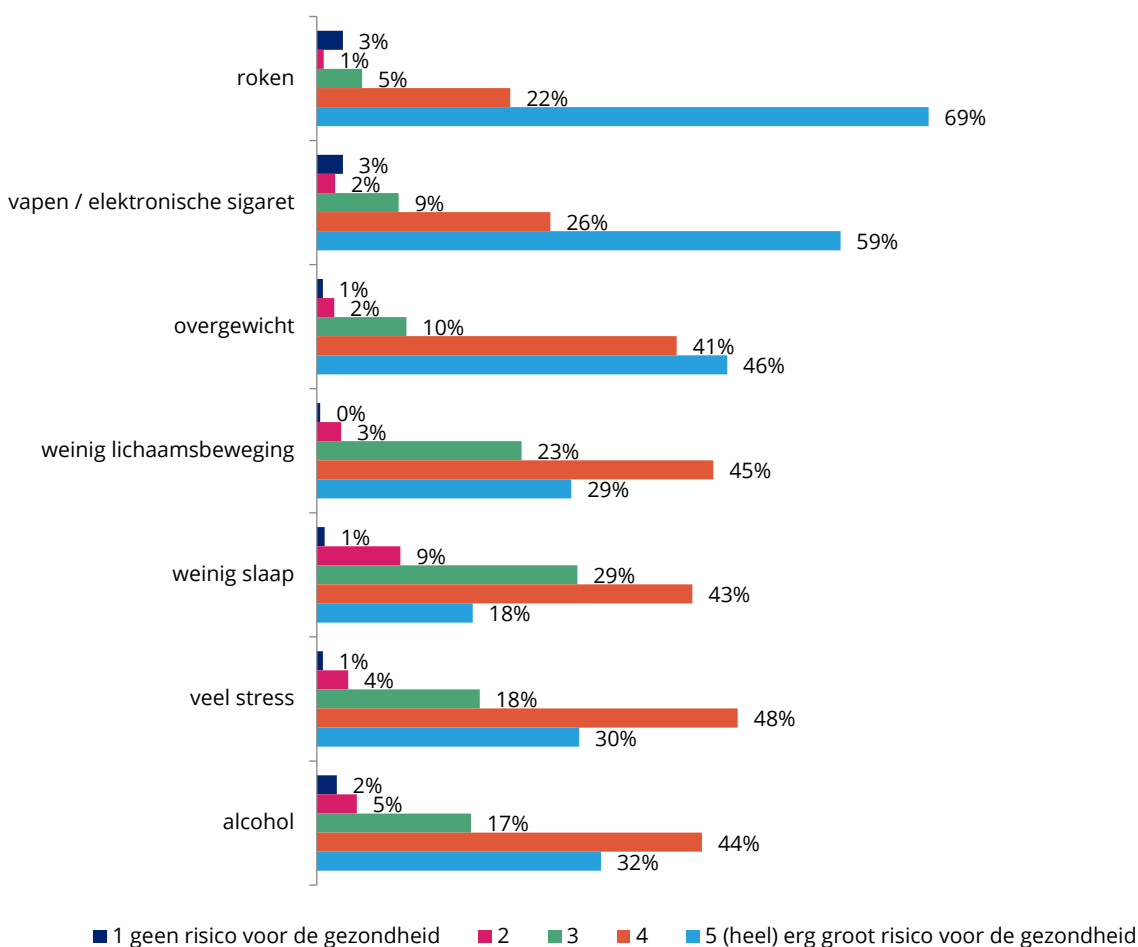
* zie bijlage 5 voor frequenties

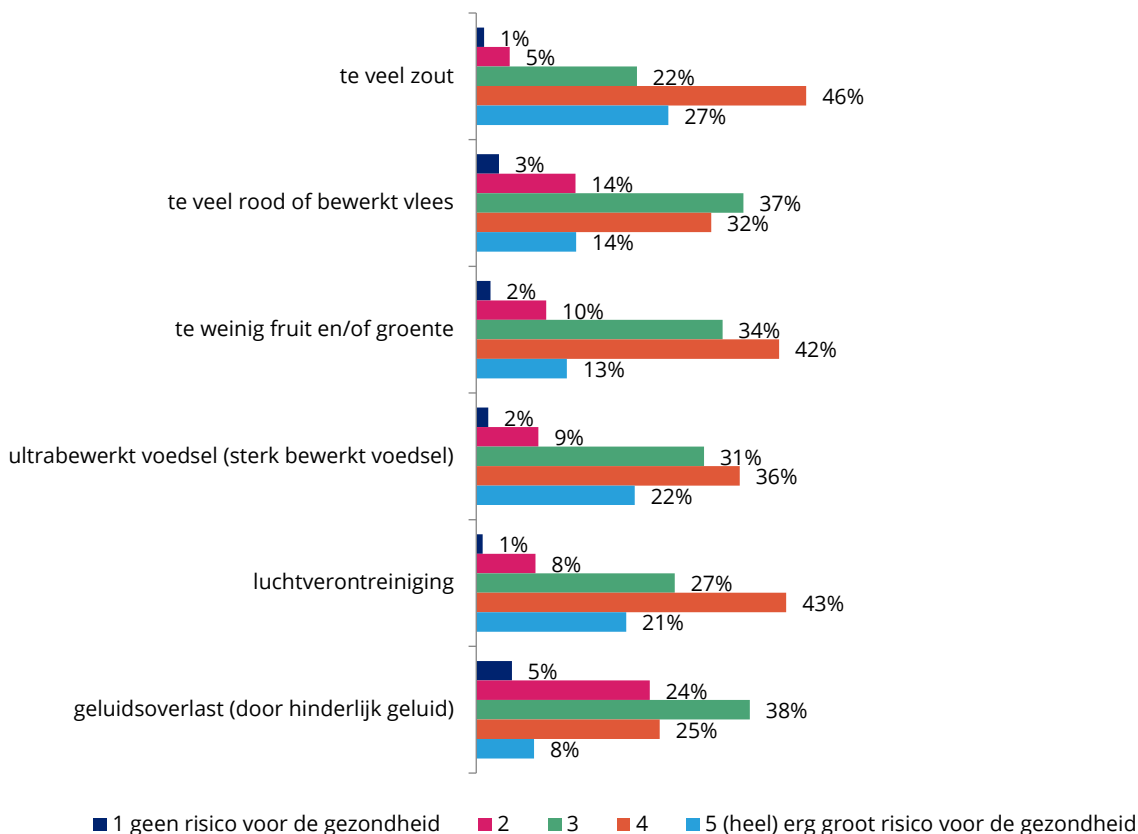

6. Hoe groot schat u het mogelijke risico voor de gezondheid van de volgende onderwerpen?*

* zie bijlage 6 voor frequenties

7. Waar komt u informatie over voedselrisico's tegen? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=1014)	relatief (n=1014)
via websites van voedingsinstituten (bijvoorbeeld het Voedingscentrum, NVWA of RIVM)	455	45%
via kranten / tijdschriften	451	44%
via interviews of programma's op radio en/of tv	432	43%
via een zoekmachine (bijvoorbeeld google.nl of chatGPT)	287	28%
via andere websites dan die van voedingsinstituten (bijvoorbeeld gezondheidsnet)	276	27%
via social media (Instagram, TikTok, Twitter/X, Facebook, Pinterest, etc.)	225	22%
via mijn huisarts	209	21%
via nieuwsbrieven per post en/of e-mail	107	11%
via blogs (op internet)	60	6%
via influencers	24	2%
anders, namelijk:*	93	9%
ik kom geen informatie tegen over voedselrisico's	87	9%
weet ik niet	38	4%

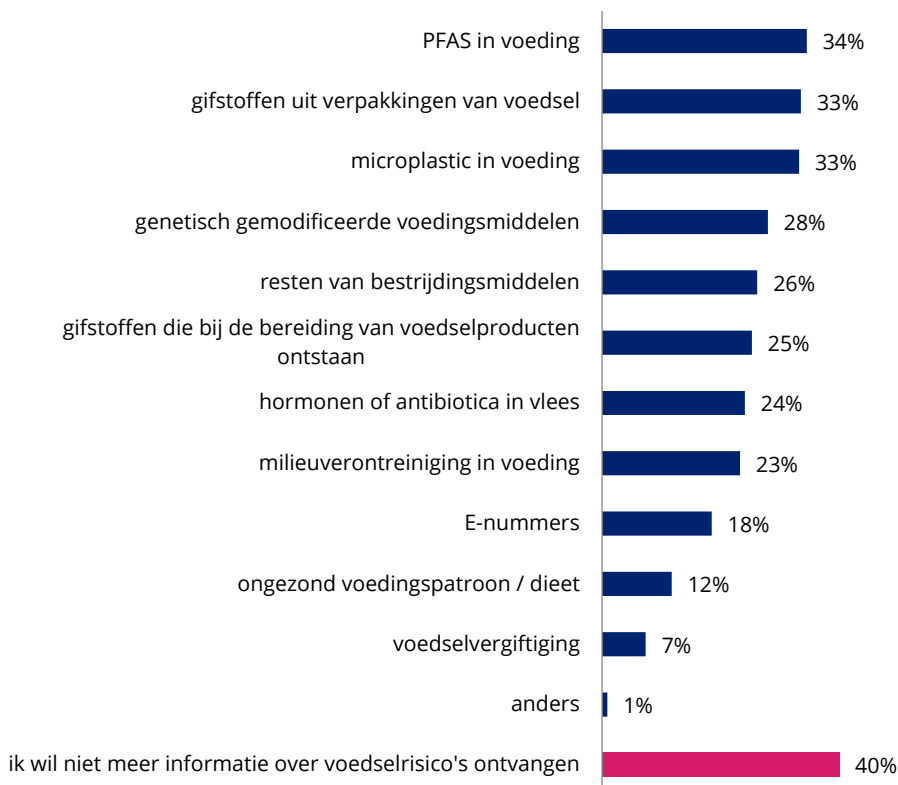
* zie bijlage 7 voor toelichting

8. Over welke voedselrisico's zou u graag meer informatie willen ontvangen? (meerdere antwoorden mogelijk)

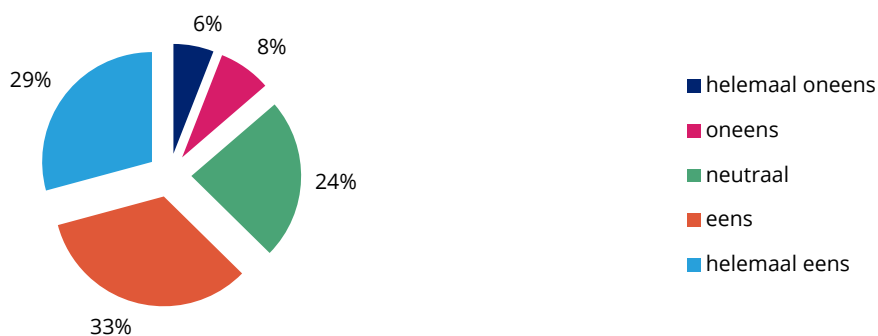
	absoluut (n=1014)	relatief (n=1014)
PFAS in voeding	347	34%
gifstoffen uit verpakkingen van voedsel	337	33%
microplastic in voeding	334	33%
genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen	281	28%
resten van bestrijdingsmiddelen	263	26%
gifstoffen die bij de bereiding van voedselproducten ontstaan	254	25%
hormonen of antibiotica in vlees	242	24%
milieuverontreiniging in voeding	234	23%
E-nummers	186	18%
ongezond voedingspatroon / dieet	118	12%
voedselvergiftiging	74	7%
anders, namelijk:*	9	1%
ik wil niet meer informatie over voedselrisico's ontvangen	402	40%

* zie bijlage 8 voor toelichting

**9. In hoeverre bent u het (on)eens met onderstaande stelling?
'Ik zou graag vanuit de overheid meer informatie ontvangen over de gevolgen van voedselrisico's.'**

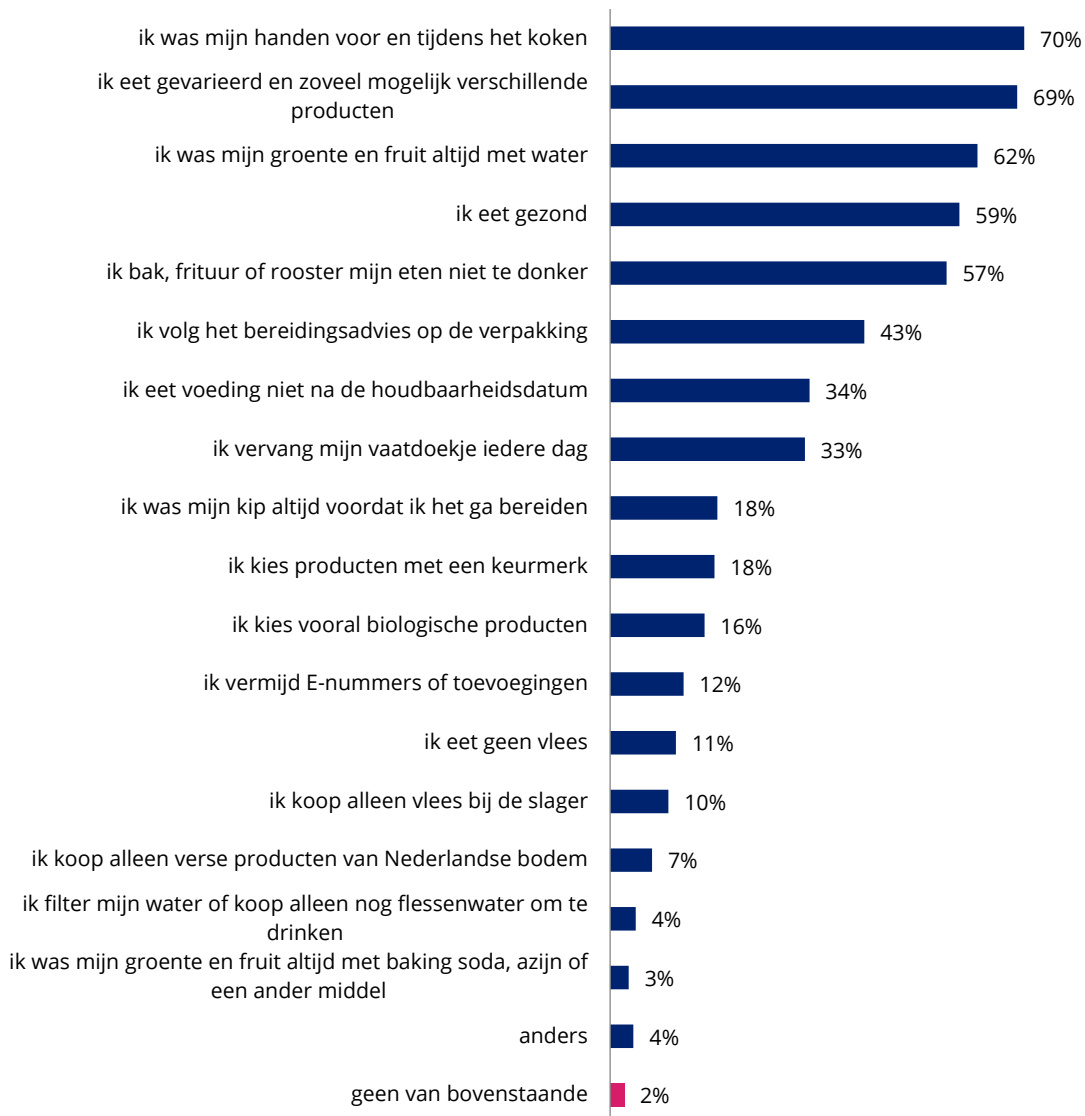
	absoluut	relatief
helemaal oneens	56	6%
oneens	73	8%
neutraal	223	24%
eens	315	33%
helemaal eens	275	29%
totaal	942	100%
weet ik niet / geen mening	72	

10. Wat doet u zelf om voedselrisico's zo laag mogelijk te houden? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=1014)	relatief (n=1014)
ik was mijn handen voor en tijdens het koken	710	70%
ik eet gevarieerd en zoveel mogelijk verschillende producten	698	69%
ik was mijn groente en fruit altijd met water	630	62%
ik eet gezond	599	59%
ik bak, frituur of rooster mijn eten niet te donker	577	57%
ik volg het bereidingsadvies op de verpakking	436	43%
ik eet voeding niet na de houdbaarheidsdatum	342	34%
ik vervang mijn vaatdoekje iedere dag	334	33%
ik was mijn kip altijd voordat ik het ga bereiden	184	18%
ik kies producten met een keurmerk (bijvoorbeeld het 'Beter Leven Keurmerk')	179	18%
ik kies vooral biologische producten	162	16%
ik vermijd E-nummers of toevoegingen	126	12%
ik eet geen vlees	113	11%
ik koop alleen vlees bij de slager	100	10%
ik koop alleen verse producten van Nederlandse bodem	72	7%
ik filter mijn water of koop alleen nog flessenwater om te drinken	44	4%
ik was mijn groente en fruit altijd met baking soda, azijn of een ander middel	32	3%
anders, namelijk:*	40	4%
geen van bovenstaande	24	2%

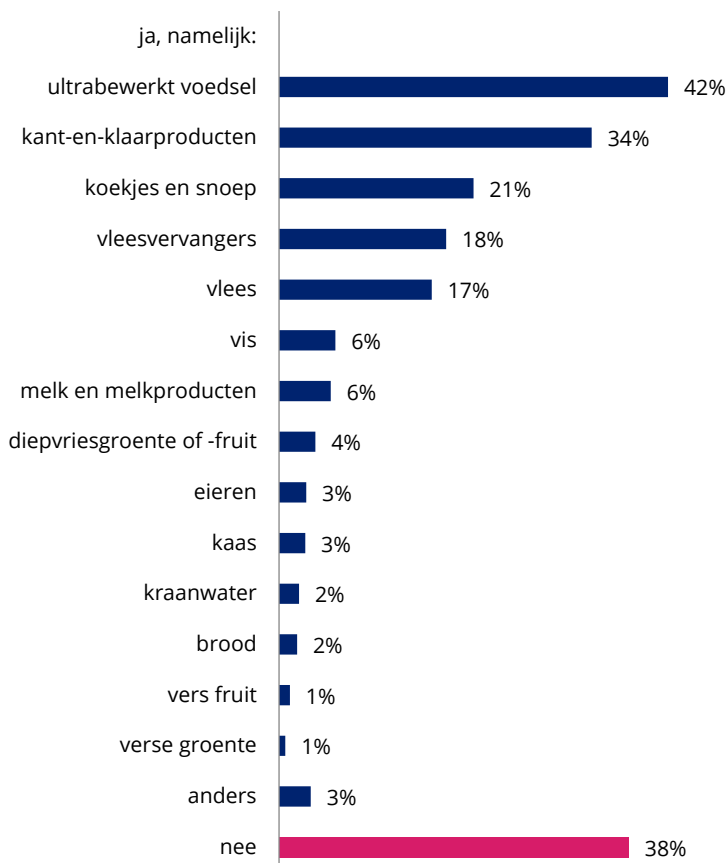
* zie bijlage 9 voor toelichting

11. Zijn er producten die u niet (meer) of minder vaak eet of drinkt vanwege een mogelijk voedselrisico? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=1014)	relatief (n=1014)
ja, namelijk:		
ultrabewerkt voedsel	428	42%
kant-en-klaarproducten	344	34%
koekjes en snoep	214	21%
vleesvervangers	184	18%
vlees	168	17%
vis	62	6%
melk en melkproducten	57	6%
diepvriesgroente of -fruit	40	4%
eieren	30	3%
kaas	29	3%
kraanwater	22	2%
brood	20	2%
vers fruit	12	1%
verse groente	7	1%
anders, namelijk:*	35	3%
nee	385	38%

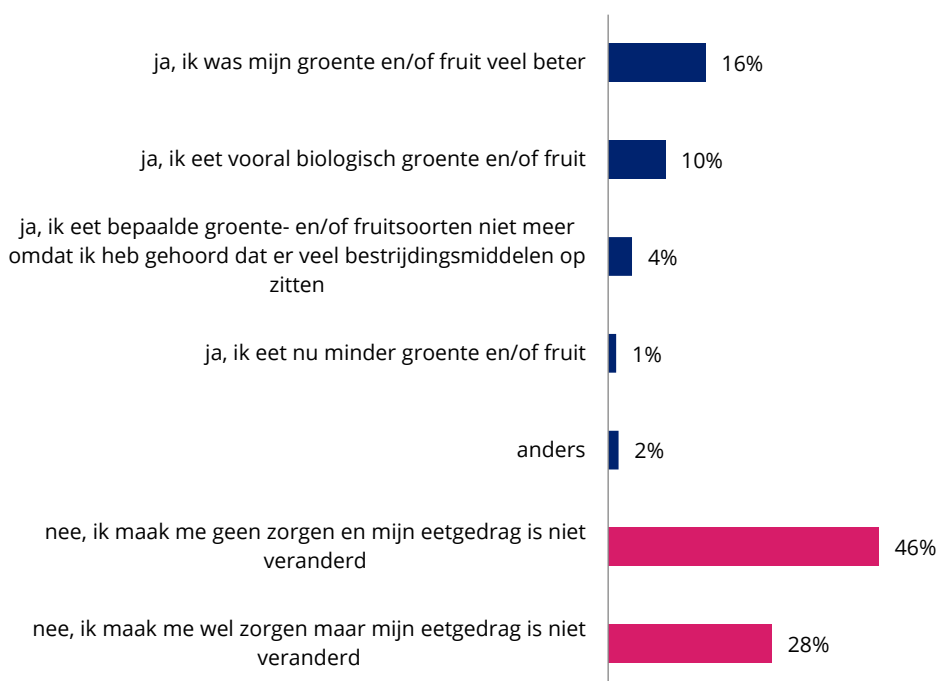
* zie bijlage 10 voor toelichting

12. Is uw eetgedrag van groente en fruit veranderd doordat u zich zorgen maakt om resten van bestrijdingsmiddelen? (indien ja, meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=1014)	relatief (n=1014)
ja, ik was mijn groente en/of fruit veel beter (vraag 13 overslaan)	167	16%
ja, ik eet vooral biologisch groente en/of fruit (vraag 13 overslaan)	98	10%
ja, ik eet bepaalde groente- en/of fruitsoorten niet meer omdat ik heb gehoord dat er veel bestrijdingsmiddelen op zitten	41	4%
ja, ik eet nu minder groente en/of fruit	14	1%
anders, namelijk:* (vraag 13 overslaan)	18	2%
nee, ik maak me geen zorgen en mijn eetgedrag is niet veranderd (vraag 13 overslaan)	463	46%
nee, ik maak me wel zorgen maar mijn eetgedrag is niet veranderd (vraag 13 overslaan)	280	28%

* zie bijlage 11 voor toelichting

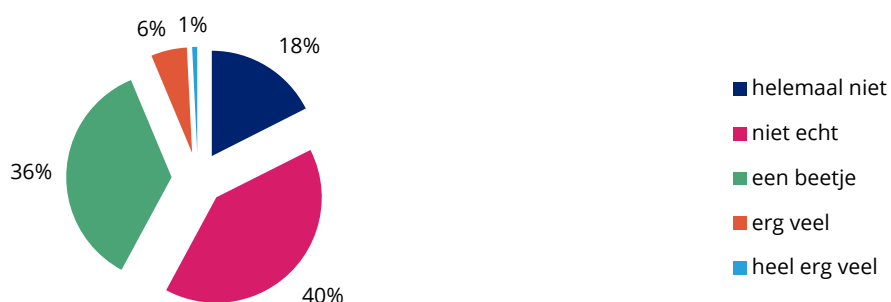
13. Welke groente- en/of fruitsoorten eet u niet (meer) of minder vanwege bestrijdingsmiddelen?*

* zie bijlage 12 voor toelichting

U heeft nu verschillende vragen over mogelijke voedselrisico's beantwoord.

14a. In hoeverre bent u door deze vragen anders gaan denken over risico's van eten en drinken voor de gezondheid?

	absoluut	relatief
helemaal niet (vraag 14b overslaan)	178	18%
niet echt (vraag 14b overslaan)	409	40%
een beetje	363	36%
erg veel	56	6%
heel erg veel	8	1%
totaal	1014	100%

14b. Waarover bent u anders gaan denken?*

* zie bijlage 13 voor toelichting

Indien u nog opmerkingen heeft naar aanleiding van deze vragenlijst, kunt u daarvoor de ruimte hieronder gebruiken.*

* zie bijlage 14 voor toelichting

Verantwoording

In opdracht van het Voedingscentrum heeft Flycatcher in december 2024 een onderzoek uitgevoerd over voedselrisico's.

Consumenten zien en horen veel over voedsel en mogelijke risico's die hier mee samenhangen. Hierdoor kan het voor de consument lastig zijn om reële voedselrisico's te onderscheiden van irreële. Met behulp van dit onderzoek is in kaart gebracht hoe consumenten verschillende voedselrisico's voor de gezondheid inschatten.

2.1 Onderzoeksmethode

Voor de uitvoering van dit onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst. De geselecteerde respondenten zijn via e-mail benaderd om mee te doen aan het onderzoek. Door te klikken op een, voor elke respondent unieke, hyperlink in de uitnodiging kwam men bij de vragenlijst terecht. Respondenten beantwoordden eerst een verificatievraag, waarmee zoveel mogelijk voorkomen is dat eventuele huisgenoten of anderen de vragenlijst invulden.

De vragenlijst was alleen toegankelijk voor panelleden die hiervoor een uitnodiging kregen. Het invullen van de vragenlijst kon desgewenst afgebroken en op een later tijdstip hervat worden, zonder dat de respondent de reeds ingevulde vragen opnieuw moest beantwoorden. Elke respondent kon de vragenlijst maar één keer invullen.

2.2 Onderzoeksgroep

De doelgroep van het onderzoek bestond uit Nederlanders van 18 jaar en ouder. De onderzoeksgroep is geselecteerd uit ons ISO-gecertificeerde Flycatcher panel. De steekproef is gestratificeerd naar geslacht, leeftijd, opleiding en provincie. Dit wil zeggen dat de personen in de steekproef een representatieve afspiegeling vormden

van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder voor deze kenmerken. Een overzicht van de achtergrondkenmerken van de respondenten is te vinden in bijlage 15.

2.3 Het Flycatcher panel

Ons panel bestaat uit meer dan 10.000 mensen van 18 jaar en ouder die zich via 'double-active-opt-in' vrijwillig en actief bereid hebben verklaard om deel te nemen aan online onderzoeken. Panelleden ontvangen voor elke volledig ingevulde vragenlijst een vooraf bepaald aantal punten en 1 lot in de Flycatcher Kwartaal Loterij. Indien men voldoende punten gespaard heeft, kunnen deze ingewisseld worden voor een cadeaubon. Panelleden spelen met het aantal verdiende loten tevens mee in de Flycatcher Kwartaal Loterij, waarbij onder andere deelname aan onderzoeken de winkans in de loterij bepaalt.

Ons keurmerk voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek (ISO 20252) bevestigt dat de onderzoeksactiviteiten van Flycatcher, inclusief het Flycatcher panel, voldoen aan de ISO-kwaliteitseisen. Tevens borgt ons keurmerk voor informatiebeveiliging (ISO 27001) de kwaliteit van onze beveiliging.

2.4 De vragenlijst

De vragenlijst is opgesteld door het Voedingscentrum in overleg met Flycatcher. De definitieve vragenlijst is vervolgens door Flycatcher online geprogrammeerd.

De vragenlijst bestond uit de volgende onderwerpen:

- > bekendheid voedselrisico's;
- > risicoperceptie voedselrisico's;
- > bekendheid gezondheidsrisico's;
- > risicoperceptie gezondheidsrisico's;

- › informatie over voedselrisico's;
- › eigen gedrag m.b.t. voedselrisico's.

De vragenlijst is door twee onderzoekers inhoudelijk en technisch uitgebreid intern gepretest. Daarnaast heeft Flycatcher het Voedingscentrum de mogelijkheid geboden om de gedigitaliseerde vragenlijst via een proefaccount in te zien en te doorlopen, voordat deze verstuurd is. De vragenlijst is verstuurd na definitief akkoord van het Voedingscentrum op de online vragenlijst.

2.5 Veldwerkperiode en respons

De vragenlijst is verstuurd op maandag 2 december en kon ingevuld worden tot en met woensdagochtend 11 december 2024. Op donderdag 5 december is een reminder gestuurd naar alle panelleden die op dat moment de vragenlijst nog niet of niet volledig ingevuld hadden. Op maandag 9 december is een extra groep uitgenodigd. Een overzicht van de respons is te vinden in de volgende tabel.

Responsoverzicht	
1800 panelleden in steekproef	9 verwijderd wegens slechte responskwaliteit*
2 foutmeldingen (onjuist e-mail adres, mailbox vol)	89 vragenlijsten onvolledig ingevuld / drop-out*
1798 uitnodigingen netto verstuurd	respons 1014
	respons % 56,4% (=respons / netto verstuurd)
* De gegevens van deze respondenten zijn niet meegenomen in de respons en de resultaten.	

2.6 Resultaten

Na het afsluiten van de veldwerkperiode zijn de data opgeschoond, gecontroleerd en verwerkt. Er zijn kwaliteitscontroles uitgevoerd op open antwoorden, consistentie van antwoorden, straightlining en invultijd. In geval van een slechte responskwaliteit zijn de resultaten van het betreffende panellid uit het databestand verwijderd (zie het responsoverzicht).

2.7 Generaliseerbaarheid, betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Omdat gebruik is gemaakt van een steekproef, wijken de uitkomsten in bepaalde mate af van de uitkomsten in de totale populatie Nederlanders van 18 jaar en ouder. Om deze reden is het belangrijk de resultaten met een bepaalde waarschijnlijkheid te interpreteren.

Afhankelijk van het gevonden percentage (p) en het netto aantal respondenten (n) kan aan de hand van onderstaande formule de onnauwkeurigheidsmarge bepaald worden die betrekking heeft op de totale populatie Nederlanders van 18 jaar en ouder:

$$1,96 \cdot \sqrt{\frac{p \cdot (1 - p)}{n}}$$

Voorbeeld:

Indien 34% van de respondenten aangeeft voedselvergiftiging heel goed te kennen als mogelijk risico voor hun gezondheid, is de marge voor de totale populatie Nederlanders van 18 jaar en ouder:

$$1,96 \cdot \sqrt{\frac{0,34 \cdot (1 - 0,34)}{1014}} = 2,9\%$$

In dit geval is de conclusie dat tussen 31,1% en 36,9% van de Nederlanders van 18 jaar en ouder voedselvergiftiging heel goed kent als mogelijk risico voor hun gezondheid.

Indien generalisaties worden gedaan met behulp van deze formule, worden de uitspraken gedaan met een betrouwbaarheid van 95%. Bij een groter aantal respondenten verandert de betrouwbaarheid niet, maar worden de marges kleiner zodat met een grotere nauwkeurigheid uitspraak gedaan kan worden over de totale populatie Nederlanders van 18 jaar en ouder.

De maximale nauwkeurigheidsmarge voor de totale groep respondenten (n = 1014) bedraagt 3,1% bij een betrouwbaarheid van 95%. De maximale marge geldt bij een uitkomst van 50%, bij hogere of lagere percentages is de marge altijd lager dan het maximum.

Bijlagen

Bijlage 1

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

1. Wat ziet u als grootste voedselrisico voor uw gezondheid?

	aantal
Geen / weet niet	64
Suiker	52
Vet	40
Bestrijdingsmiddelen / pesticiden	35
Bedorven voedsel	29
Voedselvergiftiging	19
Bewerkt voedsel	18
Salmonella	13
Vergiftiging	13
Bacteriën	12
Ongezond eten	12
Gif	11
suiker en vet	11
Te veel vet	10
Vet en suiker	9
Te veel eten	8
te veel suiker	8
Zout	8
gemanipuleerd voedsel	7
Overgewicht	7
Chemicaliën in voedsel	6
fastfood	6
microplastics	6
Te vet eten	6
Te veel suiker en vet.	5
Ultrabewerkt voedsel	5
Alcohol	4
besmet voedsel	4
pfas	4
Snacken	4
Vlees	4
Allergie	3
genetische manipulatie	3
Kip	3
klimaatverandering	3
Obesitas	3
ongezond/vet eten	3
plastic in voedsel	3

schimmels	3
Slechte voeding.	3
Suiker en zout	3
Te veel bewerkt voedsel	3
te veel en te vet eten	3
Te veel eten.	3
te veel ongezond eten	3
teveel eten	3
Teveel zout en suiker	3
Toegevoegde stoffen voor smaak en houdbaarheid	3
besmet eten	2
Bespoten groente en fruit	2
Bespoten voedsel	2
chocolade	2
e-nummers	2
het eten van teveel suiker en vetten	2
Hoeveelheid suiker	2
Hygiene	2
Kankerverwekkende stoffen	2
Melk	2
onbekende toevoegingen	2
Rauw vlees	2
Snoep	2
Te veel ongezonde voeding	2
Te veel snacken	2
Te veel vet en te veel zout	2
Te veel vet, zout en suiker	2
te veel zout	2
Teveel snoepen	2
Teveel zout	2
Toevoegingen	2
Transvetten	2
Verkeerde vetten	2
Vlees over de datum	2
ziek worden	2
- niet biologische producten - allerlei soorten additieven in producten - onbekende E-nummers - gemanipuleerde producten - antibiotica in producten	1
Aangebrand eten	1
Aankomen en een te hoog BMI of diabetes krijgen.	1
Aanslag op voedselketen	1
aantasting gezondheid dus ziektes	1
Aantrekkelijkheid van ongezonde voeding	1
additieven	1

Al die E Nummers overal in	1
al die rommel die overal in en op gespoten wordt	1
Alle 'onnatuurlijke' stoffen die aan ons voedsel worden toegevoegd.	1
Alle bestrijdingsmiddelen die chemisch zijn	1
Alle chemische middelen die je binnen krijgt zonder dat het gemeld wordt	1
Alle houdbaarheidsmiddelen en geur en kleurstoffen.	1
Alle kleur en smaakstoffen die fabrikanten in etenswaren stoppen. Of andere materialen om producten beter te laten ogen of langer houdbaar te maken.	1
Alle pesticiden en chemische toevoegingen	1
Alle slechte dingen zijn goedkoper in de supermarkt	1
Alle spuitrommel waarvan we nu nog niet weten wat het op de lange termijn blijft doen.	1
Alle toegevoegde rommel.	1
alle toevoegingen	1
Alle toevoegingen aan onze voeding	1
Alle voeding omdat ik probleem heb	1
allergenen.	1
Allergien en ultra precessed voedsel	1
allerlei chemische toevoegingen voor de produktie van de gewassen	1
Alles waar suiker aan toegevoegd is	1
Als het voedsel niet gezond is	1
artificeel eten. voedsel	1
Bacteriën die door de fabrikant niet onderschept worden, dar wat je hoort bij een terugroep actie	1
bacterien en schimmels	1
bacterien en virussen	1
Bacteriologische besmetting	1
bedorven en/of besmet eten	1
bedorven eten eten wat bewerkt is met ongezonde stoffen	1
Bedorven kip	1
bedorven of een bacterie	1
bedorven of niet goed gebakken vlees	1
Bedorven of verontreinigd voedsel.	1
bedorven vlees	1
Bedorven voedsel ivm niet constant gekoeld gebleven of over datum.	1
Bedorven voedsel of met veel onnatuurlijk toegevoegde elementen	1
Bedorven voedsel waarbij bijvoorbeeld schimmel aan de binnenkant zit in aan 1 hoekje waardoor t soms niet op valt	1
Bedorven voedsel, pesticiden.	1
Bedorven voedsel. Te veel suiker.	1
Besmet vlees of kip	1
Besmetting	1
Bespoten fruit en groente	1
Bespoten groente	1
Bespoten groente en dingen die er in zitten voor het geld waardoor ze het niet goedkoper kunnen maken want alles draait om geld	1
Bestrijdingsmiddelen en andere chemicalien	1

Bestrijdingsmiddelen op groente en fruit en PFAS in voedsel	1
Bestrijdingsmiddelen op groente en fruit en voorbewerkt voedsel.	1
bestrijdingsmiddelen/plastic	1
Bewegen	1
Bewerking van voedsel en chemische toevoegingen	1
Bewerkt voedsel en met pesticide gekweekte voeding.	1
Bewerkt voedsel en microplastics	1
Bewerkt voedsel en pesticiden	1
Bewerkt voedsel,suiker en vet	1
bewerkte voeding en toevoegingen aan vrijwel al het voedsel.	1
Bewerkte voeding met slechte voedingswaarden (veel vet en suiker)	1
Bijvoorbeeld voedselvergiftiging. Maar ook op de lange duur ook kanker, ontstaan door voedingsmiddelen.	1
bill gates	1
Bio-spul	1
Caloriedichte voedingsmiddelen	1
Caloriën.	1
chemicaliën gebruikt bij voedsel verbouwen	1
chemische stoffen allergenen	1
Chemische stoffen in drinkwater en voedsel	1
Chocolade en andere snacks	1
Chocolade en gebak	1
Cholesterol	1
cholesterol / verhoogde aderverkalking	1
dat alles zo vol gespoten zit met gif	1
Dat bij sommige winkels het personeel niet altijd op de hoogte is van voedselveiligheid en vaak erg nonchalant is	1
Dat de nieuwste manieren van groeten en fruit telen helemaal niet zo gezond blijken te zijn	1
Dat er schaarste gaat ontstaan door opwarming van de aarde	1
Dat er bv op veel groente en fruit gespoten word	1
dat er geen gezond en vers voedsel te krijgen is	1
Dat er steeds minder gezonde voedingsstoffen in groente zitten door nutriënten tekorten in de bodem. En alles moet snel snel snel	1
Dat er stoffen in voedsel zitten die niet goed zijn voor je gezondheid	1
Dat er suiker in heel veel producten zit. Zoals in chips, brood, sauzen, pizza.	1
Dat er te veel gif wordt gebruikt bij het besproeien van groenten/fruit	1
Dat er te veel suikers en zout in zit. Pesticides etc	1
Dat er teveel toevoegingen in producten gedaan worden	1
dat er veel producten worden teruggeroepen de laatste tijd omdat het niet veilig is om het te eten	1
Dat er wel gluten in mijn glutenvrij gekochte voedsel zitten	1
Dat er zich allerlei giftige zaken in bevinden.	1
Dat er zoveel voedsel bewerkt is	1
dat gezond voedsel duur is	1
Dat het een voedselvergiftiging kan zijn.	1
Dat het eten niet goed meer is of afkomstig is van besmette dieren	1
Dat het eten zoveel bewerkt is.	1
dat het goed en gezond is	1

Dat het voedsel op één of andere manier besmet is geraakt.	1
Dat ik iets eet wat mij ziek kan maken, op de lange termijn vooral, maar korte termijn ook.	1
Dat ik te veel zout binnenkrijg	1
Dat ik te weinig vezels binnen krijg	1
dat ik zo langzamerhand te veel rommel binnenkrijg die de fabrikanten in voeding stoppen	1
Dat je er goed ziek van kan worden	1
Dat ongezond eten en kant en klare maaltijden goedkoper zijn dan zelf iets te bereiden	1
Dat veel gekweekt is en dus niet echt	1
Dat voedsel bewerkt is met agrochemicalien	1
dat voedsel te veel bewerkt en genetisch gemanipuleerd wordt	1
De antibiotica die gebruikt wordt.	1
De daarin aanwezige bestrijdingsmiddelen en microplastics	1
De eindeloze meuk die aan onze voeding toegevoegd wordt. Onder het mom van E-nummer is goedgekeurd en gereguleerd. Het pure van voeding is grotendeels verdwenen in o.a. supermarkten. Dat zie ik als grootste risico	1
De enorme hoeveelheden zout en suiker die verwerkt zijn in allerlei producten, om nog maar te zwijgen van de vele E nummers.	1
De gifcocktail die meer en meer via ons voedsel tot ons komt	1
De grootste voedselrisico's voor de gezondheid zijn overmatige suiker en junkfood, wat kan leiden tot obesitas en hartproblemen. Een hoge zoutinname en een lage consumptie van fruit en groenten baren mij ook zorgen, omdat ze een tekort aan voedingsstoffen en een hoge bloeddruk kunnen veroorzaken.	1
De grote hoeveelheden bewerkt voedsel in de supermarkten.	1
De hoeveelheid insecticide en andere gifstoffen en plastic die (onbewust) in ons eten zit	1
De hoeveelheid suiker die ik binnenkrijg	1
De hoeveelheid suiker en vet in eten.	1
De invloed op mijn bloedsuikerspiegel.	1
de kwaliteit	1
De mate waarin er met voedsel gesjoemeld wordt in de vorm van allerlei toevoegingen en teruglopende voedingswaarde.	1
De obese omgeving en de inname van bewerkte producten, verzadigd vet, suiker en zout.	1
De overvloed van suikers en zout in producten. En de voedselheerschappij door supermarkten.	1
De toevoegingen die in het eten worden gedaan.	1
De toevoegingen van de grote producenten onder EU 'controle', bijvoorbeeld E 120 en het kankerverwekkende E123, toevoegingen aan drinkwater en ook de chemtrails/	1
De ultra bewerking van voedsel. Pesticiden	1
de vaak wilde z.g. groente en kruiden die in het wild groeien.	1
de vega burgers	1
De vele toevoegingen in allerlei produkten	1
de verborgen suikers etc. in voeding	1
de vette hap, pastas etc. De goedkoopste artikelen	1
Dik worden	1
Dioxines en PCB's	1
door bestrijdingsmiddelen op voedsel gezondheidsproblemen.	1
Door de voedselindustrie bewerkte producten.	1
droogte	1

Dure producten waardoor je genoodzaakt bent om goedkope gemanipuleerde producten moet kopen	1
E-nummers en kunstsuikers	1
Een infectie oplopen door bedorven eten. En vanwege klimaatverandering geen eten meer beschikbaar hebben op de lange termijn.	1
Een tekort.	1
Een teveel aan ongezonde voedingsstoffen.	1
Een teveel aan suikers / koolhydraten.	1
Eenzijdig voedsel	1
Eten met heel veel vezels	1
Eten met teveel suiker en vet.	1
Eten over datum.	1
Eten van bedorven voedsel, of niet goed doorgebakken voedsel	1
Fake toevoegingen	1
Fastfood en frisdrank	1
Fastfood en suiker	1
Fastfood, ongezond eten en bespoten ingrediënten.	1
Frieten ijs chocolade koekjes wijn	1
Gebak en snoep	1
Gebrek aan betaalbaar gezond voedsel.	1
Gebrek aan regelmatige intense beweging (sport)	1
Gebrek aan variatie	1
gebrek aan vezels	1
Gebruik van bestrijdingsmiddelen, veel zout en of suiker in de voedingsmiddelen	1
Gebruik van gifstoffen bij verbouwen van groente. Ongezonde toevoegingen in verpakt eten.	1
Gebruik van suiker en zout in houdbare en vaak goedkopere producten en de kennis van de voedselindustrie om dit gebruik in te zetten om je verslaafd aan hun producten te maken.	1
Geen (of alcohol)	1
Geen transparante informatie over wat toevoegingen doen met het voedsel en je lichaam. Oneerlijkheid dus van de producent.	1
Geen, ik gebruik alleen sondevoeding.	1
Gemanipuleerd	1
Gemanipuleerd en geprint eten Geen verse producten van het land bomen planten	1
Gemanipuleerd voedsel waar mensen stoffen binnen krijgen wat het gestel aantast of beïnvloed.	1
Genetische manipulatie en toegevoegde 'rotzooi'	1
geraffineerde suiker	1
Geur-, kleur, smaakstoffen en suikers welke verwerkt zijn in bv zg vleesvervangers, sauzen, kant en klaarmaaltijden	1
Geur, kleur en smaakstoffen	1
Gewas bescherming middelen en milieu verontreinigingen	1
Gewasbeschermingsmiddelen die gebruikt worden	1
Gezond eten is duurder dan ongezond eten	1
Gezonde, onbewerkte voeding is erg duur	1
Gezondheid	1
gif in groente en fruit	1
Gif in voeding van bestrijdingsmiddelen.	1

Gif op landbouwgrond en in de lucht.	1
Gif op voedsel en hormonen in vlees	1
Giftige toevoegingen	1
gmo	1
Grapefruit ivm mijn hart aandoening en medicatie.	1
Grootste risico is schaarste en dat er teveel bestrijdingsmiddelen worden gebruikt.	1
Hart en vaatziekten	1
hart- en vaatziekten door teveel zout, suiker en vet	1
hartige hapjes en de chipjes in het weekend	1
Heel veel vet eten	1
Het dicht slijben van aders.	1
Het eten van bedorven of besmet vlees.	1
Het eten van curcumine en een allergische reactie krijgen in de vorm van eczeem.	1
Het eten van de weinig fruit waardoor is minder vitamines binnen krijg.	1
Het eten van te veel producten die de gezond benadelen.	1
Het eten van te vet voedsel	1
Het eten van varkensvlees	1
Het eten van voedsel met teveel dierlijke vetten. Het eten van zoete dingen.	1
het feit dat geen enkele voeding meer puur, onbewerkt of niet genetisch gemanipuleerd is. Niets lijkt meer "gezond"	1
Het feit dat gezond eten steeds duurder wordt. Het assortiment aan ongezond eten wordt steeds groter. Er is veel meer reclame voor ongezond eten in de supermarkt.	1
Het gebruik van (niet toegestane) gewasbeschermingsmiddelen op producten uit het buitenland.	1
Het gebruik van pesticiden en het te grote aanbod van ongezonde producten.	1
Het gif spuiten op gewassen en landbouwgrond.	1
Het grootste risico is het veroorzaken van ziekten zoals kanker of diabetes.	1
Het modificeren van alle ingrediënten en etenswaren	1
Het suiker en zout wat in voedsel verwerkt wordt.	1
Het teveel eten van voedsel, met name vet	1
Highly processed foods that contain many calories, (saturated) fats and in general low nutritional value.	1
Hoe voedsel tegenwoordig bewerkt wordt	1
Hoeveelheid ongezonde voeding door supermarkten	1
Hormonen in vlees.	1
Houdbaarheidsdatum	1
iets eten wat bedorven is en niet weten wat er allemaal inzit	1
iets eten wat ziekte veroorzaakt	1
iets waar verkeerde producten in zitten	1
ik eet gezond	1
Ik let op met het gebruik van zout ik voeg het niet toe. Varkensvlees eet ik met mate en dan mager zo ook rundvlees.	1
Ik moet oppassen met te vet en zout eten. Verder ben ik een snoeperd, dus ook met zoetheid.	1
Ik snap deze vraag niet zo goed. Risico in welk opzicht?	1
Ik zie helemaal niets als voedselrisico, ik eet gezond maar zo nu en dan eet ik iets wat minder goed is voor je lichaam. Ik eet met mate.	1
Ik zie Salmonella als grootste risico voor mijn gezondheid	1
In algemene zin, ongezonde voeding, verborgen ingrediënten.	1

In goedkope producten zitt vaak meer zout of suiker, ongezonde toevoegingen	1
Infectieziekten in de voedselketen	1
kaas	1
Kanker	1
Kanker als gevolg van bewerkt voedsel	1
Kant en klare voeding	1
Kleurstoffen	1
koolhydraten	1
kruising van rauw vlees met gaar vlees of groenten	1
Kunstmatig toegevoegde ingrediënten	1
Kunstmatige ingrediënten: Vleesvervangers, zoetstoffen, vervangers voor Roomboter.	1
Kunstmatige kleur en smaakstoffen	1
Kunstmatige stoffen in het voedsel	1
lekker vet eten!!!!	1
Levensmiddelenadditieven	1
Macdonalds	1
Meloen vanwege allergie	1
Met n soort gif bespoten groenten, aardappelen,vlees en fruit	1
Metalen	1
Microplastic in voeding, overmatig zout gebruik	1
Microplastic, suiker, E nummers.	1
microplastics niet meer van de bron maar gekweekt hormoonsupletie	1
Microplastics en fijnstof	1
Minder gezond eten	1
Mrna vaccins voor slachtdieren	1
naast voedselvergiftiging, te veel suiker, zout en vet	1
Niet beschikbaar zijn van goede kwaliteit voedsel.	1
niet goed gegaard voedsel (met name kip en schaaldieren)	1
Niet natuurlijke producten	1
obesitas, en suikerziekte	1
Of het wel écht vrij is van bacteriën.	1
Onbekende 'stoffen' in voeding, dingen als 'smaakversterkers' en dat soort toevoegingen die eigenlijk niets met eten te maken hebben maar wel overal in zitten. ik ga er wel vanuit dat wat in ons voedsel zit getest en veilig is, maar ik denk nu vooral aan de dingen die achteraf ineens slecht blijken te zijn. Een ander ding is alcohol.	1
Onbetaalbare goede producten.	1
Oncologische gevaren.	1
Ongebreidelde vreetlusr	1
ongewenste stoffen pesticide, chemicalien in mijn voedsle	1
Ongezonder (suikerrijk, zoutrijk, veel verzadigd vet) eten	1
ongezond en bewerkt voedsel	1
Ongezonder en onvoedzaam voedsel consequent innemen.	1
Ongezonder eten (snacken)	1
Ongezonder eten: niet eten uit de schijf van vijf	1

Ongezonder voedsel op basis van suikergehalte, zoutgehalte en ongezonde vetten. Ik eet biologisch en voor 90 procent veganistisch en 100 procent vegetarisch. Dus restjes bestrijdingsmiddelen en dergelijke zie ik daardoor als laag risico.	1
Ongezonde eetgewoonten. Te veel en ongezond eten.	1
Ongezonde voeding waar ik moeilijk vanaf kan blijven	1
Ongezonde voeding, teveel vet, zout, suiker	1
Ongezonde voeding, veel suiker of zout	1
onhygiënische bereiding	1
Onjuist bereid eten, waardoor ik ziek word	1
Onnodige suikers	1
Onnodige toevoegingen	1
Onverwacht mosselen in de voeding.	1
Onvoldoende verschillende stoffen binnen krijgen	1
Over de datum	1
overactief virus behandelingen	1
Overal zit tarwe en suiker in.	1
Overbevolking!	1
overconsumptie	1
Overdaad aan suikers	1
Overeten.	1
Overgewicht, voedselvergiftiging	1
Overmatig bewerkte producten.	1
Pesticiden die in grote hoeveelheden achterblijven of als mix toch giftig zijn	1
Pesticiden en gifstoffen in de lucht die we niet zien en ruiken en weten dat het in ons voedsel zit. Ook verpakkingen bevatten veel troep	1
Pesticiden en PFAS	1
Pesticiden, e toevoegingen, toevoegingen	1
pesticiden, herbiciden, insecticiden, dit huidige kabinet en de domme bezuinigingen die zijn doorvoeren	1
Pesticiden, microplastics	1
Pesticiden/bestrijdingsmiddelen, ultrabewerkt voedsel, schadelijke stoffen in voedsel	1
pesticides	1
pfas en andere chemische stoffen als bestrijdingsmiddelen	1
pfas en gif in voeding	1
PFAS en microplastics	1
PFAS, en bestrijdingsmiddelen op voeding.	1
Plastic Micro organismen	1
Plastic en gif in ons voedsel	1
Plasticdeeltjes	1
Poepbacterie in supermarkt voedsel	1
Processed foods	1
Producten die ongewenste stoffen bevatten zoals antibiotica of bestrijdingsmiddelen.	1
producten met te veel suiken en of "processed foods"	1
Producten met veel histamine	1
producten waar suiker aan is toegevoegt, en voedsel wat genetisch is gemanupuleerd	1
Purine-houdende produkten	1

Rauw vlees eten of fruit/groenten waar teveel bestrijdingsmiddelen zijn gebruikt	1
Rauw vlees met salmonella	1
Rauwe kip	1
reactie op voedsel wegens spastisch colon	1
Regelmatig snoepen/chips eten	1
Restanten van hardnekkige herbi-/pesticiden op groente en fruit.	1
Risico op binnen krijgen van E.coli of Salmonella bijvoorbeeld	1
Rotte producten (over datum)	1
Salmonella van bedorven kip	1
Samenstelling van voedsel	1
Schaaldieren	1
Schaarste	1
Schimmels op bedorven voedsel en voedselvergiftiging.	1
Slecht bereidde kip	1
Snoep als chocolade, chips, drop, etc.	1
Snoep/ongezond eten	1
Spuiten van onkruid middelen of middelen tegen insecten	1
Steeds meer biologische producten. Zo worden "normale" producten steeds minder.	1
steeds minder gezonde en goede producten op de markt komen	1
Sterk behandeld voedsel	1
Suiker bespoten groenten en fruit	1
Suiker, alcohol en sterk bewerkt voedsel	1
Suiker, ik hou heel erg van zoete dingen, zoals snoep, gebak, enzovoort	1
Suiker, overgewicht, diabetes	1
Suiker/vet in met name koek en snoep	1
suiikers snoep, koek en chips verkeerde koolhydaten	1
suiikers , verzadigen vetten , bestrijdings middelen	1
suiikers en dierlijke vetten	1
Suiikers en hoog verwerkt voedsel	1
Suiikers en vetten in extreme hoeveelheden	1
supermarktproducten	1
Sushi	1
synthetisch vervaardigde toevoegingen, zoals smaakmakers, nepsuiker, e.d.	1
Systematisch ongezonde voeding die later kanker of een overschot aan visceraal vet kunnen veroorzaken	1
Te kort aan Nederlandse producten	1
te kort aan voeding	1
te lekker eten	1
Te moe overgeven als voedsel niet goed is	1
Te ongezond eten. Te veel vet, suiker etc.	1
Te veel bewerkt voedsel eten en te vet.	1
Te veel bewerkt voedsel. Ongezond aanbod.	1
Te veel calorieën eten dus aankomen in gewicht waardoor ik meer risico heb op ziektes later in mijn leven	1
Te veel dierlijk vet	1
Te veel eten vooral suiker en snacks	1

te veel eten, te ongezond eten en giftige stoffen bij de productie van voedsel	1
te veel koolhydraten	1
Te veel kunstmatige voedingsstoffen en zoet eten	1
te veel ongewenste ingrediënten in de producten, zoals zoetstoffen en niet natuurlijke toevoegingen.	1
Te veel suiker en vet. En de hoeveelheid voeding	1
Te veel suikers en vet en te weinig vezels	1
Te veel toegevoegde stoffen, suikers en alcohol	1
Te veel toegevoegde suikers en e nummers	1
Te veel toevoegingen	1
Te veel vet en suikerrijk eten	1
Te veel vet en te weinig afwisseling	1
Te veel vet, suikers	1
Te veel vete hap	1
Te veel vlees eten	1
Te veel voedsel eten	1
Te veel zoet	1
te veel zout en suikers toe gevoegd	1
Te veel zout, suiker en verzadigd vet.	1
Te vet eten...en veel suiker	1
te vet, te zout, te zoet eten	1
te weinig goede ingredienten in groente en fruit en pesticide.	1
Te weinig vitamines binnen krijgen	1
Te weinig voedsel (ik heb ondergewicht)	1
te zout eten	1
teveel "rare" stoffen in het eten, zowel van foute landbouw als van de bewerkingen.	1
Teveel bestrijdings middelen	1
Teveel bewerkt voedsel	1
teveel bewerkte voeding	1
teveel e nummers	1
teveel en te zout	1
Teveel eten (suiker, vet)	1
teveel gemodificeerd voedsel	1
Teveel koolhydraten	1
Teveel ongezond eten waardoor mijn gezondheid achteruit kan gaan	1
Teveel ongezonde vetten	1
Teveel ongezonde voeding	1
Teveel suiker overal in. Daar heb je weinig controle over.	1
teveel suiker overal in. En ook veel teveel E nummers in voedsel	1
teveel suikers en vezels	1
Teveel vergif	1
teveel vet zout en suiker	1
teveel vette tussendoortjes	1
Teveel vetten en suikers eten	1
Teveel zout en vet voedsel	1
Teveel, te vet, teveel kunstmatige toevoegingen	1

Toevoeging aan het voedsel zoals PDA's, plastic, bestrijdingsmiddelen	1
toevoeging van onnodige ongezonde ingrediënten zonder dat wij daar erg in hebben	1
Toevoegingen aan voedsel als 'verbetering' van het product.	1
Toevoegingen aan voedsel en teveel pesticiden op fruit. Gebruik van round up in de landbouw	1
Toevoegingen en bestrijding	1
Ultra processed foods, non-caloric artificiele zoetstoffen, bedorven voedsel, voedsel deserts	1
Unilever	1
veel calorieën eten	1
Veel eten, te ongezond eten	1
Veel ongezond eten	1
Veel suikers en vetten	1
Veel te vaak lekkere dingen eten ongezond	1
Veel verzadigde vetten	1
veel vete dingenzoas frtuur enz	1
Veel vetten en suikers	1
Veel zout	1
Verborgen ingredienten	1
verborgen koolhydraten en vetten	1
Verborgen ongezonder. Misleiding. Er staat net wortel en dan is het maar 1%.	1
Verborgen vetten en suikers	1
Vergiftiging en microplastics	1
Verhoging slechte cholesterol	1
Verkeerde voedingswaarden	1
Verlies van voedingsstoffen door overproductie	1
verontreinigd voedsel	1
verontreiniging (PFAS, gewasbeschermingsmiddelen)	1
Verrijk en suikerrijk eten	1
Verrijking	1
Vervuild voedsel	1
Vervuild voedsel en niet voedzaam eten (bijv alleen maar vet)	1
Vervuild voedsel met giftige natuurvreemde stoffen	1
Vervuiling (lucht-, water)	1
verzadigd vet	1
Vet en bewerkt voedsel.	1
Vet en teveel suikers	1
Vet, suiker, zoetstoffen, bedorven vlees	1
vet, suikers, koolhydraten	1
Vetten, toevoegingen zoals e nummers ,smaakversterkers, enz.	1
Via voedsel overdraagbare ziekten.	1
Vis	1
Vlees en melk producten	1
Vlees en veel zuivel eten.	1
Vlees. Met alle toevoegingen. Daarom ook gestopt met vlees eten.	1
voedel schaarste en vergifteging	1
Voeding waar je langzaam dood aan gaat	1

Voedsel dat al een process heeft ondergaan, voorberekt voedsel dat vol gespoten wordt met additieven om het langer goed te houden, de kleur te bewaren of zelf samenstellingen veranderd zijn	1
voedsel dat op de langere duur slecht is voor de darmen leidend tot bv darmkanker	1
Voedsel over de datum	1
Voedsel uit het buitenland met minder regelgeving ten aanzien van insecticiden. Vervuild drinkwater.	1
Voedsel van buiten de EU dat niet aan de EU-normen voldoet.	1
Voedsel waar giftige stoffen inzitten	1
Voedsel waar iets mis mee blijkt te zijn dat je niet vooraf wist toen je het kocht of bestelde.	1
Voedsel waar voor een mens schadelijke stoffen in zitten.	1
Voedsel waarbij iets fout is gegaan in het productieproces (stoffen in gekomen die niet in de voeding thuis horen)	1
Voedsel wat bespoten is	1
Voedselrisico???	1
Ik denk dik worden!	
voedselvergiftiging en lintworm	1
voedselvergiftiging met listeria en dergelijke	1
voedselvergiftiging, bedorven voedsel	1
Voedselvergiftiging, met name door bedorven kip.	1
Voedingsmiddelenindustrie	1
Voedselvergiftiging	1
Voor mij is dat op voeding letten want ik heb vele intolerantie;s , overgehouden door een fikse maagbacterie waar mijn huisarts mij te lang mee heeft laten lopen , mijn voeding is hier door beperkt	1
Voorgefabriceerd voedsel	1
Vreemde voorwerpen in voedsel bijv. glas of metaalstukjes door fouten in het productieproces	1
waar ik mogelijk een keer ziek van zou kunnen worden is door iets te eten wat al over de houdbaarheidsdatum is.	1
Wanneer iets van een slechte kwaliteit is	1
Wat er is toegevoegd	1
Wat er op gespoten is aan gif	1
Water	1
Wormen	1
Ziek worden door besmet voedsel	1
ziek worden door voedselvergiftiging	1
ziekte verwekkende bacterien in plantaardige zuivel en voeding	1
ziektes van dieren , waardoor het ongezond is om vlees te eten	1
Zoet	1
Zoete en hartige snacks	1
Zoetigheden/snacks	1
Zoetstoffen	1
Zout en suiker	1
Zoutgehalte (i.v.m. hoge bloeddruk)	1
Zuiverheid en eerlijkheid van de verschillende ingredienten in producten	1

Bijlage 2

2. Kent u de mogelijke risico's voor uw gezondheid van de volgende onderwerpen?

absoluut	1 ken ik helemaal niet	2	3	4	5 ken ik heel goed	totaal
voedselvergiftiging (bijvoorbeeld door niet goed bewaren en bereiden van voedsel)	19	46	131	469	349	1014
ongezond voedingspatroon / dieet met (te) veel calorieën, suiker, vet of zout	13	32	111	430	428	1014
resten van bestrijdingsmiddelen (bijvoorbeeld op groente en fruit)	33	112	283	422	164	1014
PFAS in voeding	122	202	292	299	99	1014
milieucontaminatie in voeding (zoals dioxines, PCB's en zware metalen)	101	219	297	299	98	1014
gifstoffen die bij het bereiden van eten kunnen ontstaan (bijvoorbeeld PAK's en acrylamide bij verbrand vlees of te bruin gebakken patat)	91	165	260	381	117	1014
genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen (gentechniek)	134	262	305	235	78	1014
E-nummers: toevoegingen zoals kleur- en smaakstoffen en conserveringsmiddelen	34	113	285	402	180	1014
gifstoffen uit verpakkingen van voedsel (zoals weekmakers of bisfenol A (BPA))	166	273	280	224	71	1014
hormonen of antibiotica in vlees	60	160	311	350	133	1014
microplastics in voeding (hele kleine stukjes plastic die door slijtage in het milieu terecht komen en zo in het voedsel)	67	137	291	377	142	1014

relatief	1 ken ik helemaal niet	2	3	4	5 ken ik heel goed	totaal
voedselvergiftiging (bijvoorbeeld door niet goed bewaren en bereiden van voedsel)	2%	5%	13%	46%	34%	100%
ongezond voedingspatroon / dieet met (te) veel calorieën, suiker, vet of zout	1%	3%	11%	42%	42%	100%
resten van bestrijdingsmiddelen (bijvoorbeeld op groente en fruit)	3%	11%	28%	42%	16%	100%
PFAS in voeding	12%	20%	29%	29%	10%	100%
milieuvontreiniging in voeding (zoals dioxines, PCB's en zware metalen)	10%	22%	29%	29%	10%	100%
gifstoffen die bij het bereiden van eten kunnen ontstaan (bijvoorbeeld PAK's en acrylamide bij verbrand vlees of te bruin gebakken patat)	9%	16%	26%	38%	12%	100%
genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen (gentechniek)	13%	26%	30%	23%	8%	100%
E-nummers: toevoegingen zoals kleur- en smaakstoffen en conserveringsmiddelen	3%	11%	28%	40%	18%	100%
gifstoffen uit verpakkingen van voedsel (zoals weekmakers of bisfenol A (BPA))	16%	27%	28%	22%	7%	100%
hormonen of antibiotica in vlees	6%	16%	31%	35%	13%	100%
microplastics in voeding (hele kleine stukjes plastic die door slijtage in het milieu terecht komen en zo in het voedsel)	7%	14%	29%	37%	14%	100%

Bijlage 3

3. Hoe groot schat u het mogelijke risico voor uw gezondheid van de volgende onderwerpen?

absoluut	1 geen risico voor mijn gezondheid	2	3	4	5 (heel) erg groot risico voor mijn gezondheid	totaal	weet ik niet / geen mening
voedselvergiftiging (bijvoorbeeld door niet goed bewaren en bereiden van voedsel)	35	182	210	301	261	989	25
ongezond voedingspatroon / dieet met (te) veel calorieën, suiker, vet of zout	12	72	157	341	402	984	30
resten van bestrijdingsmiddelen (bijvoorbeeld op groente en fruit)	17	129	270	323	217	956	58
PFAS in voeding	12	108	210	330	220	880	134
milieuvontreiniging in voeding (zoals dioxines, PCB's en zware metalen)	11	92	219	339	261	922	92
gifstoffen die bij het bereiden van eten kunnen ontstaan (bijvoorbeeld PAK's en acrylamide bij verbrand vlees of te bruin gebakken patat)	19	173	226	320	207	945	69
genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen (gentechniek)	73	216	255	211	117	872	142
E-nummers: toevoegingen zoals kleur- en smaakstoffen en conserveringsmiddelen	69	218	286	259	119	951	63
gifstoffen uit verpakkingen van voedsel (zoals weekmakers of bisfenol A (BPA))	14	142	251	304	173	884	130
hormonen of antibiotica in vlees	50	132	272	297	187	938	76
microplastics in voeding (hele kleine stukjes plastic die door slijtage in het milieu terecht komen en zo in het voedsel)	13	101	233	359	226	932	82

relatief	1 geen risico voor mijn gezondheid	2	3	4	5 (heel) erg groot risico voor mijn gezondheid	totaal
voedselvergiftiging (bijvoorbeeld door niet goed bewaren en bereiden van voedsel)	4%	18%	21%	30%	26%	100%
ongezond voedingspatroon / dieet met (te) veel calorieën, suiker, vet of zout	1%	7%	16%	35%	41%	100%
resten van bestrijdingsmiddelen (bijvoorbeeld op groente en fruit)	2%	13%	28%	34%	23%	100%
PFAS in voeding	1%	12%	24%	38%	25%	100%
milieuvontreiniging in voeding (zoals dioxines, PCB's en zware metalen)	1%	10%	24%	37%	28%	100%
gifstoffen die bij het bereiden van eten kunnen ontstaan (bijvoorbeeld PAK's en acrylamide bij verbrand vlees of te bruin gebakken patat)	2%	18%	24%	34%	22%	100%
genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen (gentechniek)	8%	25%	29%	24%	13%	100%
E-nummers: toevoegingen zoals kleur- en smaakstoffen en conserveringsmiddelen	7%	23%	30%	27%	13%	100%
gifstoffen uit verpakkingen van voedsel (zoals weekmakers of bisfenol A (BPA))	2%	16%	28%	34%	20%	100%
hormonen of antibiotica in vlees	5%	14%	29%	32%	20%	100%
microplastics in voeding (hele kleine stukjes plastic die door slijtage in het milieu terecht komen en zo in het voedsel)	1%	11%	25%	39%	24%	100%

Bijlage 4

4. Hieronder ziet u de 11 eerder genoemde factoren die van invloed kunnen zijn op uw gezondheid. Welk van deze factoren denkt u dat het grootste risico voor uw gezondheid vormt? Maak een top 5 van de factoren die volgens u het meeste invloed op uw gezondheid hebben.

absoluut	eerste keus	tweede keus	derde keus	vierde keus	vijfde keus	score	positie
voedselvergiftiging (bijvoorbeeld door niet goed bewaren en bereiden van voedsel)	164	104	49	46	57	1532	5
ongezond voedingspatroon / dieet met (te) veel calorieën, suiker, vet of zout	355	121	62	42	52	2581	1
resten van bestrijdingsmiddelen (bijvoorbeeld op groente en fruit)	79	117	120	113	92	1541	4
PFAS in voeding	93	99	81	84	103	1375	6
milieuverontreiniging in voeding (zoals dioxines, PCB's en zware metalen)	83	151	140	110	116	1775	2
gifstoffen die bij het bereiden van eten kunnen ontstaan (bijvoorbeeld PAK's en acrylamide bij verbrand vlees of te bruin gebakken patat)	48	94	120	87	93	1243	7
genetisch gemodificeerde voedingsmiddelen (gentechniek)	27	42	40	50	49	572	11
E-nummers: toevoegingen zoals kleur- en smaakstoffen en conserveringsmiddelen	28	52	53	76	52	711	10
gifstoffen uit verpakkingen van voedsel (zoals weekmakers of bisfenol A (BPA))	21	60	124	144	126	1131	9
hormonen of antibiotica in vlees	49	75	85	118	114	1150	8
microplastics in voeding (hele kleine stukjes plastic die door slijtage in het milieu terecht komen en zo in het voedsel)	67	99	140	144	160	1599	3

Bijlage 5

5. Kent u de mogelijke risico's voor uw gezondheid van de volgende onderwerpen?

absoluut	1 ken ik helemaal niet	2	3	4	5 ken ik heel goed	totaal
roken	42	14	43	278	637	1014
vapen / elektronische sigaret	80	48	121	294	471	1014
overgewicht	13	16	94	413	478	1014
weinig lichaamsbeweging	16	32	119	440	407	1014
weinig slaap	19	67	248	404	276	1014
veel stress	20	39	155	442	358	1014
alcohol	26	26	142	419	401	1014
te veel zout	25	44	151	430	364	1014
te veel rood of bewerkt vlees	38	127	308	343	198	1014
te weinig fruit en/of groente	27	69	246	412	260	1014
ultrabewerkt voedsel (sterk bewerkt voedsel)	54	145	286	327	202	1014
luchtverontreiniging	22	88	257	439	208	1014
geluidsoverlast (door hinderlijk geluid)	70	220	322	262	140	1014

relatief	1 ken ik helemaal niet	2	3	4	5 ken ik heel goed	totaal
roken	4%	1%	4%	27%	63%	100%
vapen / elektronische sigaret	8%	5%	12%	29%	46%	100%
overgewicht	1%	2%	9%	41%	47%	100%
weinig lichaamsbeweging	2%	3%	12%	43%	40%	100%
weinig slaap	2%	7%	24%	40%	27%	100%
veel stress	2%	4%	15%	44%	35%	100%
alcohol	3%	3%	14%	41%	40%	100%
te veel zout	2%	4%	15%	42%	36%	100%
te veel rood of bewerkt vlees	4%	13%	30%	34%	20%	100%
te weinig fruit en/of groente	3%	7%	24%	41%	26%	100%
ultrabewerkt voedsel (sterk bewerkt voedsel)	5%	14%	28%	32%	20%	100%
luchtverontreiniging	2%	9%	25%	43%	21%	100%
geluidsoverlast (door hinderlijk geluid)	7%	22%	32%	26%	14%	100%

Bijlage 6

6. Hoe groot schat u het mogelijke risico voor de gezondheid van de volgende onderwerpen?

absoluut	1 geen risico voor de gezondheid	2	3	4	5 (heel) erg groot risico voor de gezondheid	totaal
roken	30	8	52	222	702	1014
vapen / elektronische sigaret	30	21	94	268	601	1014
overgewicht	7	20	103	413	471	1014
weinig lichaamsbeweging	4	28	235	455	292	1014
weinig slaap	9	96	299	431	179	1014
veel stress	7	36	187	483	301	1014
alcohol	23	46	177	442	326	1014
te veel zout	11	47	225	462	269	1014
te veel rood of bewerkt vlees	32	139	374	329	140	1014
te weinig fruit en/of groente	20	98	345	424	127	1014
ultrabewerkt voedsel (sterk bewerkt voedsel)	17	87	319	369	222	1014
luchtverontreiniging	9	83	278	434	210	1014
geluidsoverlast (door hinderlijk geluid)	50	243	383	257	81	1014

relatief	1 geen risico voor de gezondheid	2	3	4	5 (heel) erg groot risico voor de gezondheid	totaal
roken	3%	1%	5%	22%	69%	100%
vapen / elektronische sigaret	3%	2%	9%	26%	59%	100%
overgewicht	1%	2%	10%	41%	46%	100%
weinig lichaamsbeweging	0%	3%	23%	45%	29%	100%
weinig slaap	1%	9%	29%	43%	18%	100%
veel stress	1%	4%	18%	48%	30%	100%
alcohol	2%	5%	17%	44%	32%	100%
te veel zout	1%	5%	22%	46%	27%	100%
te veel rood of bewerkt vlees	3%	14%	37%	32%	14%	100%
te weinig fruit en/of groente	2%	10%	34%	42%	13%	100%
ultrabewerkt voedsel (sterk bewerkt voedsel)	2%	9%	31%	36%	22%	100%
luchtverontreiniging	1%	8%	27%	43%	21%	100%
geluidsoverlast (door hinderlijk geluid)	5%	24%	38%	25%	8%	100%

Bijlage 7

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

7. Waar komt u informatie over voedselrisico's tegen? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:	aantal
`via mijn specialisten	1
Afgeronde studies, zowel BSc als MSc in voeding(wetenschappen).	1
Andere zorgverleners	1
diëtiste	1
Documentaires	1
Familie	1
Flycatcher	1
Gesprekken met bekenden	1
Gesprekken met vrienden	1
Gewerkt horeca	1
Gezondheidsuniversiteit	1
ik ben opgevoed met gezond eten en het denken daarover	1
ik ben zelf arts	1
ik lees de ingredienten op de verpakking	1
Kwf	1
Literatuur	1
Max magazine	1
Mijn man is chefkok	1
Mijn opleiding	1
Mijn voeding adviseur	1
mijn zus is orthomoleculair voedingscoach	1
Nieuwsaanbieders	1
nieuwssites zoals NOS.nl	1
NVWA	1
Obesitaskliniek	1
Onze dochter is therapeut met een eigen praktijk en behandelt mensen met een eetstoornis	1
op mijn opleiding	1
Op school geleerd	1
Opleiding	3
Opleiding Ayurveda	1
Opleiding/werk	1
Orthomoleculair arts	1
OVERAL !!!!	1
partner	1
Podcasts	1
PubMed	1
RIVM	1

Scholing	1
School	1
Studie	10
Studie medische biologie	1
Studie: ik studeer voedingsleer	1
tijdens gesprekken, bijv. de lunch op het werk	1
trainer	1
Tv	3
tv programma's	1
vakinformatie voor (biologie)docenten	1
via colleges op de universiteit	1
Via diëtist	1
Via familie	1
via medische opleiding	1
Via mijn man, hij weet heel veel over gezonde voedingspatronen	1
Via mijn werk	2
via mijn werk in de zorg	1
via mn werk als dokter	1
via onderzoeken	1
via radio en tv	1
Via specialisten op mijn werk	1
via studie aan de HHS	1
Via vrienden	2
Via vrienden/familie/kennissen	1
via werk, via you tube	1
via werk; ik ben arts	1
voedingcentrum	1
vrienden en familie in gesprekken	1
Werk	5
Wetenschappelijk onderzoek naar dit thema	1
Wetenschappelijke artikelen	1
wetenschappelijke literatuur en debatten	1
wetenschappelijke websites	1
YouTube (andere social media gebruik ik niet)	1
Zelf onderzoeken	1
Ziekenhuis folders	1
zorgverzekeraar	1

Bijlage 8

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

8. Over welke voedselrisico's zou u graag meer informatie willen ontvangen? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:
dingen waar ik zelf invloed op heb
gebruik van tarwe
ik heb geen specifieke wensen op 1 van de onderwerpen, maar ben niet tegen het verkrijgen van meer kennis
lastig te beantwoorden want ik word er al zo onzeker door
Orthomoleculaire voeding
over- en ondergewicht
stoffen die bijv in nieuwe kleding/speeldgoed en andere dagelijkse zaken (shampoo, etc) zit
verrijking
zelf opzoeken via google

Bijlage 9

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

10. Wat doet u zelf om voedselrisico's zo laag mogelijk te houden? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:
bijn allen hierbovengenoemde m.u.v. eerstgenoemde die doen we niet.
eet geen rood vlees of bewerkt vlees
eet veel uit eigen moestuin
Eet zo min mogelijk sterk bewerkte produkten
Eten ruiken en bekijken om te zien of het bedorven is en eten goed en snel koelen
Flexitariëer zo min mogelijk bewerk/rood vlees
Flexitariër
gebruik weinig tot geen zout bij de bereiding van voeding
Geen varkensvlees, geen vleeswaren voor op brood
Goed conserveren/bewaren
I always cook my meats in a high temperature to kill any microorganisms that might exist in them.
Ik bereid eten zonder zout
ik bewaar het voedsel op de juiste manier (volgens aanwijzingen verpakking) en ik vermijd producten met veel onverzadigde vetten en toegevoegd zout
ik deel mijn koelkast logisch in en houdt rekening met houdbaarheid/temperatuur
Ik doe wat ik denk dat goed is, het is nl altijd wel wat.
Ik eet 3 stuks fruit persdag
ik eet minder vlees, vooral minder varkensvlees.
Ik eet paleo
Ik gebruik een Airfryer
Ik gebruik sondevoeding daar kan ik zelf niets aan veranderen
ik heb zelf een tuin
ik koop zo min mogelijk voeding in plastic
Ik koop zo veel mogelijk van nederlandse bodem ik heb slechts aow dis vaak duur
ik probeer te kiezen voor producten die niet in plastic verpakt zitten
Ik vermijd (ultra)bewerkt voedsel
ik vermijd zoveel mogelijk kant en klare produkten
ik was mijn groente en fruit meestal
Ik woon tegenwoordig in zorg instelling daar doen ze het lekker voor mij.
Koop alleen onverpakte en onbewerkte producten.
mijn vrouw is diëtiste
Minder van alles
nadenken bij wat je koopt en eet
selecteer a.h.v. etiket lezen
Van alles een beetje
verhit eten altijd heel goed
Vleesvervangers

Weinig kant en klaar spul

zeer weinig zout

zoveel mogelijk nederlandse producten en seizoensgebonden

zoveel mogelijk vers

Bijlage 10

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

11. Zijn er producten die u niet (meer) of minder vaak eet of drinkt vanwege een mogelijk voedselrisico? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:	aantal
Alcohol	2
amper groenten/fruit die niet van het seizoen is	1
bepaalde gekweekte vis	1
Bewerkt vlees	1
brood met veel vezels	1
Chips, borrelnootjes	1
eieren van eigen kippen	1
fizzy-sugary drinks	1
fruit met conserveringsmiddelen	1
Geen vis van de supermarkt	1
Ik eet van alles wat	1
Ik kan niet eten en drinken	1
Kant en klaar maaltijden	1
Kiemgroente of salade uit zakjes	1
Kip	4
Kruidenpoeders met zout	1
kweek vis	1
minder rood vlees	1
niet-biologisch	1
Nog niet, me nu in aan t verdiepen ga ik waarschijnlijk wel mee starten	1
Noten	1
olie en bottervervangers!!	1
Rood vlees	5
suiker	1
Varkensvlees	1
Vezelrijk eten	1
Zout	1

Bijlage 11

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

12. Is uw eetgedrag van groente en fruit veranderd doordat u zich zorgen maakt om resten van bestrijdingsmiddelen? (indien ja, meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:
50 % biologisch..
Eet vaker biologisch
Ik eet bepaalde groente en fruit minder omdat ze veel bestrijdingsmiddelen hebben en bio relatief duur is
Ik eet geen fruit en nauwelijks groenten
Ik eet niets
Ik eet veel meer fruit
ik eet zoveel mogelijk uit eigen tuin, zonder bestrijdingsmiddelen
Ik koop van kleinere boeren. Ze gebruiken geen chemische middelen.
Ik maakte me geen zorgen, maar nu wel
Ik schil fruit nu vaker dan voorheen.
Ik was alles heeeeeel goed
Ik was mijn groente en fruit een beetje vaker
Ik weet daar niks van wil meer weten
In heb zelf een moestuin
meer groente en fruit
overzees fruit en groente mijd ik veelal,
sinds de komst van de gifkikker sticker is groente en fruit minder lang houdbaar
zelf gekweekt eten

Bijlage 12

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

13. Welke groente- en/of fruitsoorten eet u niet (meer) of minder vanwege bestrijdingsmiddelen?

	aantal
Aardbeien	3
aardbeien bijv. en mandarijn	1
aardbeien bobessen die niet biologisch zijn	1
aardbeien kersen	2
Aardbeien, appels	1
Aardbeien, blauwe bessen	1
aardbeien, cham[pions	1
Aardbeien, druiven	2
Aardbeien, frambozen	2
Aardbeien, Frambozen, Blauwe Bessen	1
Aardbeien. Alkeen nog die uit eigen tuin	1
Appels	3
Appels en Peren	2
Bananen en wortels en spinazie	1
Bewerkt	1
blauwe bessen bv	1
Blauwe bessen, aardbeien, kersen	1
Blauwe bessen, druiven, geen kant-en klare maaltijden en salades	1
bloemkool, wortels, druiven,	1
Citrus	1
druiven	1
Druiven en ander feit uit het buitenland.	1
Druiven, bananrn	1
Er zijn vele groenten en fruit wat ik niet meer kan eten door mijn intolerantie , ik word er heel ziek van , onderanderen raak ik heel vermoeid daardoor lig ik dan de hele dag in bed en mijn darmen raken van slag krijg buikloop	1
Geen	1
geen bepaalde groenten	1
Kiwi	2
kiwi, grape fruit,	1
Kool sla	1
Mandarijnen	1
niet-biologische aardbeien en bessen	1
prei	1
Rood fruit, blauwe bessen uit de supermarkt	1
sinaasappels en aardbeien	1

wel gevarieerd maar kleiner porties. Minder dus. Een andere categorie, bloemen, daar koop ik bijv geen lelies ed meer van.	1
Zacht fruit zoals aarbeien, kersen, frambozen en bramen	1
Zacht fruit zoals aardbeien, bosbessen. Wat heel jammer is want ik hou juist van die fruitsoorten	1
Zachte fruitsoorten	2
Zachte niet biologische fruit en groente die je niet of slecht kan wassen of schillen	1

Bijlage 13

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

14b. Waarover bent u anders gaan denken?

	aantal
aangespoord om nog beter groenten en fruit te wassen	1
Aantal onbekende risico's	1
Aanwezigheid van microplastics, PFAS en andere verontreinigingen in voedingsmiddelen.	1
alert zijn voor andere toevoegingen in voeding	1
Alle voorbeelden over giften en voedsel hebben wij als consument weinig of geen invloed op om te veranderen.	1
Allerlei risico, s	1
Als alle genoemde punten daadwerkelijk een gezondheidsrisico vormen zijn dat er meer dan waarvan ik mij bewust was.	1
Als er zo'n vragenlijst over is is voor mij wel een teken dat er problemen zijn, alleen nog weinig over bekend. Nog meer reden om er in te duiken wat ik sinds een tijdje doe	1
Andere risico's waar ik nog niet bij stilgestaan had	1
Ben er meer bij stil gaan staan dat ik sommige termen nog niet ken en mij misschien iets meer in moet gaan verdiepen	1
Bepaalde middelen die invloed hebben op je eten. Maar ook de hormonen die in voeding kan zitten.	1
bepaalde risico,s	1
Bestrijdingsmiddel resten op voedsel.	1
bestrijdingsmiddelen	2
Bestrijdingsmiddelen en micro plastics	1
Beter kijken wat er allemaal vermeld staat op het etiket van het product	1
Beter letten op de ingrediënten in een product en hoe ik dit bereid.	1
beter lezen wat op de verpakking staat	1
beter omgaan met fruit wassen	1
Beter opletten	1
Beter opletten wat er gekocht moet worden	1
Beter opletten wat je koopt	1
bevestiging van wat ik al wist	1
bewust worden van de mogelijke gevaren	1
bewuste keuzes maken	1
bewuster	1
Bewuster eten	1
bewuster gaan nadenken	1
Bewuster mee omgaan .	1
bewuster van bestrijdingsmiddelen	1
Bewuster van de impact van keuzes	1
bewustwording pfas	1
Bij aankopen kan ik er anders over nadenken	1
Bijv. mbt microplastics e.d.	1
Bijvoorbeeld minder rood vlees eten	1
Blijf aandacht hebben voor wat ik eet.	1

Blijkbaar houd ik veel te weinig rekening met het feit dat eten zo verontreinigd kan zijn. Over veel van deze risico's heb ik nog nooit nagedacht...	1
Dan het bewerkte voedsel slecht is voor je gezondheid	1
Dar er meer bedreigingen zijn dan ik me realiseerde.	1
DAT AL DIE VERVUILING DUS GEWOON BESTAAT.....EN KLAARBLIJKELIJK IN ONS VOEDSEL TERECHT KOMT(willens en wetens)	1
Dat bepaalde dingen gezond leken, maar het toch niet zo gezond lijkt te zijn	1
dat bijna al het eten zeer slecht is	1
dat de industrie alleen maar aan eigen gewin denkt	1
Dat er best veel achter kan blijven op voeding, en hoe geproduceerd word	1
dat er eigenlijk niets meer gezond is	1
Dat er eigenlijk wel veel risico's zijn	1
Dat er in voorverpakte zakjes groenten en aardappelen vast veel bewaarproducten zitten die niet gezond zijn	1
Dat er meer "gevaren" zijn dan alleen de voor de hand liggende.	1
Dat er meer gevaren zijn dan dat ik weet	1
Dat er meer gevaren zijn dat ik dacht	1
Dat er meer gif en verontreiniging in voedsel zit dan ik bij stil wil staan	1
dat er meer mogelijke risico's zijn dan ik dacht	1
Dat er meer oorzaken zijn die ons eten beïnvloeden.	1
dat er meer risico's gebonden kunnen zitten aan eten en dat er veel is waar ik eigenlijk weinig vanaf weet.	1
Dat er meer risico's zijn dan ik dacht	1
Dat er meer risico's zijn dan ik had verwacht.	1
Dat er meer risico's zijn die ik eigenlijk vergeten was, zoals verpakkingen	1
Dat er meer risico's zijn dan ik wist	1
Dat er meer voedselrisico's zijn dan ik dacht. Daarnaast dat het goed is om elke dag de doeken in de keuken te vervangen (theedoek, vaatdoek, handdoek)	1
Dat er meerdere verontreinigingen zijn	1
dat er nog veel factoren zijn waar ik nog niet alles van weet.	1
Dat er ook andere factoren van invloed zijn op je gezondheid.	1
Dat er toch meer risico's zijn dan ik verwachtte	1
Dat er toch meer risico's zijn dan waar je zo over denkt	1
Dat er toch veel dingen gebeuren of zitten in het eten waar je niks vanaf weet	1
Dat er toch wel meer risoco's zijn dan ik dacht.....	1
Dat er toch wel veel schadelijke stoffen aanwezig zijn in voedsel.	1
Dat er toch wel veel verschillende dingen in voedsel zitten waardoor je een verhoogd gezondheidsrisico loopt.	1
Dat er veel gevaren zijn	1
Dat er veel meer risico's zijn dan ik in eerste instantie zou denken.	1
Dat er veel mogelijkheden zijn waardoor voedsel slecht voor je kan zijn	1
Dat er veel onderwerpen zijn waar ik nog niet veel vanaf weet, zoals sterk bewerkt voedsel en E nummers en wat dit voor effect op je lichaam heeft	1
Dat er veel risico's zijn	1
dat er via verschillende kanten verontreiniging in je eten kan omen	1
dat er zoveel zaken waar geen invloed op zit die risicovol zijn	1
Dat het belangrijk is om veilig en onbewerkt voedsel te eten.	1
Dat het beter zou zijn om wat bewuster met mijn gezondheid om te gaan.	1

dat het lastig om betaalbaar maar toch goed gevarieerd en gezond te eten zeker als je ook om bestrijdingsstoffen wil eten	1
Dat het schade kan doen en mijn lichaam en daarom wellicht wat meer aandacht verdient	1
Dat ik beter moet opletten hoe ik mijn eten bereid en wat ik koop.	1
Dat ik eigenlijk geen voorlichting wil van de overheid maar maatregelen. Terug naar originele producten moet de nieuwe norm worden.	1
Dat ik eigenlijk heel weinig weet, en er altijd maar vanuit ga dat het allemaal goed is. Ik denk dat milieuvervuiling grote gevolgen kan hebben, die meer onder de aandacht gebracht moeten worden.	1
Dat ik er beter op moet letten. Helaas komt er weinig echte informatie vanuit de Overheid.	1
dat ik er eigenlijk wel meer over moet nadenken.	1
dat ik er nooit bij stil sta	1
Dat ik er te weinig aandacht aan besteed	1
dat ik groente en fruit beter moet wassen en eigenlijk niet zoveel weet van de andere risico's	1
dat ik me bewuster moet zijn met wat ik eet ,maar ik denk dat ik dat niet kan veranderen ivm. het prijs verschil. het moet ook betaalbaar zijn om gezond te kunnen eten	1
Dat ik me bewuster moet zijn van de risico's	1
Dat ik me meer moet verdiepen in de risico's	1
Dat ik me nog beter in sommige risico's zou kunnen verdiepen	1
dat ik meer moet wassen en schoonhouden.	1
Dat ik mijn fruit beter moet wassen	1
Dat ik mijn fruit toch beter moet gaan wassen	1
Dat ik misschien toch iets minder kennis heb dan ik dacht maar ik denk nog steeds dat ik meer weet dan de gemiddelde Nederlander	1
Dat ik niet genoeg info heb	1
Dat ik niet goed de risico's ken van het niet goed bereiden van voedsel	1
Dat ik nog meer moet letten op de gevolgen van milieueffecten en vervuiling op mijn groente/fruit.	1
Dat ik nog meer moet opletten wat ik eet of drink	1
Dat ik over dit onderwerp wel meer informatie wil	1
Dat ik veel niet weet Ik heb een vraag gekopieerd om het nader te onderzoeken	1
Dat je beter op kunt gaan letten. Ook al zullen de meest gevaarlijke dingen niet als waarschuwing op een product staan	1
Dat je bewust moet omgaan met voedsel en dat je daarin zelf veel keuzes kan maken om iets gezonder te leven.	1
Dat je bijna niks meer kan eten wat als 'gezond' moet doorgaan, zoals groente en fruit.	1
Dat je moet opletten wat je koopt en waar je wat koopt en de verpakkingen blijven lezen zodat je weet wat je eet.	1
dat verpakkingsmiddelen de voedign kunne beïnvloeden	1
De dingen die in/op eten kunnen zitten zonder dat je daar altijd over nadenkt.	1
De effecten die ongezond eten heeft	1
De ernst van voedselrisicos lijkt hoger	1
De eventuele risico's	1
De gevaren die er bij voedsel zijn	1
De gevaren voor mijn gezondheid	1
De gifstoffen	1
De hoeveelheid gezondheidsrisico's die eten en drinken kunnen hebben.	1
De hoeveelheid manieren om gifstoffen binnen te krijgen	1
De invloed van gifstoffen, en de invloed van milieuverontreiniging	1
de mate van risico's	1
De micro plastic en wat er mogelijk nog meer in en op ons voedsel zit	1

De mogelijke aanwezigheid van verontreiniging in voedsel	1
de onzichtbare gevaren in onze voeding	1
De plastics en gifstoffen in verpakkingen, die op/in het voedsel terechtkomen	1
De risico's van bestrijdingsmiddelen, gifstoffen en antibiotica	1
De risico's van giftige stoffen in verpakkingen.	1
De risico's	1
De rol van overmatige suiker, vet en zout in alledaagse voeding is iets wat ik nu begrijp als een kritischere factor voor aandoeningen zoals obesitas en hartziekten. Deze factoren zijn meer met elkaar verbonden dan ik in eerste instantie dacht, en het gaat niet alleen om te veel eten; het gaat ook om de verborgen gifstoffen die we onbewust binnenkrijgen. Deze inzichten hebben benadrukt dat we bewuster moeten zijn van wat er in ons eten en drinken zit.	1
De stoffen die in en op eten zitten	1
De vele soorten risico's die er zijn en wat ik daar mee zou moeten doen	1
de vele verschillende vormen van risico's van eten en drinken en hoe ik op een makkelijke manier die risico's voor mijzelf kan verlagen.	1
De verschillende risico's	1
doordat ik een overzicht gekregen heb van wat er allemaal kan misgaan met voedsel realiseer ik me dat dat nogal veel is eigenlijk. Kijk er nu (nog) een beetje anders tegenaan.	1
E-nummers	2
eigenlijk is bijna al het voedsel niet te eten	1
Eigenlijk wist ik alles al Rook en drink niet Was alles zeer goed Was handen ook heel goed Let goed op alles	1
enummers en pfas en	1
er gaat een hoop mis	1
Er is meer slecht dan ik mezelf had bedacht, en ik herkende het nu wel steeds maar het stond niet allemaal zo op mijn netvlies	1
Er kan veel inzitten	1
Er komen zaken boven waar je niet dagelijks aan denkt.	1
Er meer is waar gezondheidsrisico's aan kleven	1
Er zijn toch gevaren	1
Er zijn altijd risico's en dit zet je meer aan het denken omdat je erover moet nadenken om antwoord te geven	1
Er zijn meer risico's dan ik dacht	1
Er zijn punten genoemd waarvan je weet dat deze slecht zijn, maar ook meer onbekende. Maar meer als dat weet ik niet, meer info zou idd wenselijk zijn.	1
Er zijn veel meer risico's dan ik dacht bij het nuttigen van voeding.	1
er zijn veel stoffen die worden toegevoegd merkbaar	1
Er zijn zo te lezen heel veel risico's	1
er zijn zo veel gevaren dat ik er moedeloos van word	1
het blijft lastig voedsel risico's in te schatten, vooral omdat ze zich pas voordoen op de lange termijn en veel risico's nu nog niet goed in te schatten zijn. Kennis hierover is ook nog te beperkt bij mij.	1
Even herinneren van wat je al wist is geen overbodige luxe	1
even puntjes op de i wat allemaal slecht kan zijn.	1
eventuele bestrijdingsmiddelen die achterblijven op groente en fruit.	1
Extra aandacht voor hygiëne	1
Feiten worden benoemd wat allemaal slecht is voor je gezondheid	1

Ga het toch even onderzoeken wat kwaad kan.	1
Ga me er meer in verdiepen	1
Gebruik geen kant en klaar eten meer.	1
Gebruik van bestrijdingsmiddelen	1
gebruik van bestrijdingsmiddelen en bewerkt voedsel	1
geen opmerkingen	1
Gemanipuleerd voedsel geprint vlees wat wat Gemanipuleerd is Insecten die moeilijk verteerbaar zijn	1
Gemerkt dat ik over bepaalde risico's meer zou moeten weten	1
gewoon opletten	2
Gif	1
giftige verpakkingen en bereidingswijzen	1
Gifstoffen en bestrijdingsmiddelen wil ik wat meer over lezen	1
Groente en fruit wassen/meer biologisch gaan kopen. Ook vraag ik mij af of ik mijn eten , wat in plastic verpakkingen komt, wel veilig kan eten	1
Groenten en fruit wassen in bakingsboda	1
groenten en fruit wassen met azijn oid	1
Groeten en fruit beter wassen Kip afspoelen Nog beter kijken op lijst ingrediënten van producten	1
Heb me bepaalde "risico's" (microplastics, effect verpakkingsmateriaal e.d. nooit gerealiseerd	1
het eten dus ook gezond eten blijkt in het algemeen veel slechter te zijn dan ik dacht	1
Het is een vaag wereldje van fabrikanten die allerlei toevoegingen in producten stoppen waar wij geen weet van hebben	1
Het onderstreept nog meer dat we goed bezig zijn als gezin door vegetarisch te eten en boodschappen te halen bij Ekoplaza	1
Het toch wel brede scala aan de gezondheidsrisico's bij onze voedselketen	1
het voedsel probleem in het geheel	1
Het voedsel wat ik eet.	1
het wassen van groente en fruit	1
Het wassen van groente, fruit en vlees voor consumptie	1
Het wel of niet eten van bepaalde producten	1
Hoe bepalend voedsel op je gezondheid is. Ik moet nog bewuster voedsel gaan kopen en nuttigen.	1
hoe gemakkelijk er met ons voedsel vaak wordt omgegaan. door d voedsel-industrie	1
Hoe het eventueel anders kan.	1
Hoe slecht ons eten eigenlijk is in dit goed ontwikkelde landje	1
hoeveel er mis kan gaan met eten	1
Hoeveel risico's er zijn	1
Hormonen in het drinkwater, de kwaliteit van water in Nederland t.o.v. andere landen. Of er mogelijkheden in de buurt zijn biologisch geteeld voedsel te kopen. De regels van bestrijdingsmiddelen in Nederland t.o.v. geïmporteerd voedsel. Minder vlees eten. Het bewust zijn van bewerkt voedsel wanneer ik dit koop/eet.	1
Hormonen in vlees en microplastic in voedsel	1
Hygiene	1
I did not know that food could become contaminated with PFAS. Now that I know I will look into it and maybe make changes in any possible way I can. Also, I know from studies that 99,8% of pesticides goes away when we wash our fruits and vegetables properly, but I am not very sure about it so I will look more into it.	1

I need more information about alimentary risks and that questionnaire helped me to know about what i need to know about all that risks	1
lets meer bewuster geworden	1
Ik ben me bewuster geworden.	1
Ik ben me hier iets meer zorgen over aan het maken	1
Ik ben me naar aanleiding van de diverse in het interview gemelde gifstoffen en plastics gaan afvragen of het niet beter zou zijn om helemaal te stoppen met eten.	1
ik ben me nu meer bewust van alle slechte stoffen, dus ga daar wel extra op letten	1
Ik ben meer gaan nadenken over PFAS, en genetisch gemodificeerd voedsel, want ik dacht daar nooit echt over na	1
Ik ben niet van alle risico's op de hoogte zoals microplastics	1
ik ben nu bewuster van meerdere risico's	1
Ik ben wel benieuwd naar de gevolgen van milieuverontreiniging en microplastics in het voedsel. Ik ga hier zelf meer informatie over opzoeken.	1
Ik beseft niet goed wat de gevolgen zijn, wil mij hier toch beter in verdiepen	1
Ik denk dat ik voorzichtig ben, maar het kan geen kwaad er extra alert op te zijn	1
Ik denk er soms te makkelijk over, maar soms zijn er best simpele oplossingen zoals beter bereiden of vervangend product	1
Ik eet en leef ongezond. Zo'n enquête zet me aan het denken, maar ik hou een ander gezonder eet-en drinkpatroon toch niet vol na al ruim 70 jaar zo geleefd te hebben.	1
ik ga er meer over nadenken wat ik eet	1
Ik had niet echt stilgestaan bij het invloed van de verpakking	1
Ik heb meer inzicht in welke risico's er bestaan en ik ga er meer over lezen	1
Ik ken blijkbaar niet alle risico's en ben nu wel nieuwsgierig geworden om meer informatie hierover op te zoeken	1
Ik let er eigenlijk te weinig op mede door deze enquête wordt het weer actueler	1
Ik maakte me geen zorgen maar vraag me nu af of ik dat wel zou moeten doen	1
ik meer moet opletten wat een product met mij gezondheid kan doen	1
Ik moet hier bewuster mee bezig zijn en stop alles zo maar klakkeloos naar binnen	1
Ik moet nog meer opletten.	1
Ik probeer na te denken wat ik kan doen om gezonder te eten.	1
Ik twijfel steeds meer aan wat de overheid en grote bedrijven echt belangrijk vinden	1
ik vind het een interessant onderwerp en is ook belangrijk om gezonde voeding te eten	1
Ik was me er niet van bewust dat er zoveel mogelijke voedselrisico's bestonden	1
Ik was niet bewust dat er zoveel verschillende risico's zijn.	1
Ik weet toch niet wat ik nog wel kan eten. Grote verwarring	1
Ik wil vooral weten wat de gifstoffen in de verpakking zijn	1
Ik zou er meer bij stil moeten staan.	1
ik zou graag meer gaan verdiepen in e-nummers om zo mijn voedings patroon nog beter te maken	1
In hoeverre het voedsel wat ik eet ongezond is	1
Inkopen en wassen voeding	1
Ja wat er eigenlijk allemaal in je eten zit	1
Je beseft weer wat er allemaal mis kan zijn of gaan met voedsel.	1
Je goed moet weten wat je eet	1
Je hoort van alles wel eens een beetje, maar nu ik de opsomming zo zie, vind ik het beangstigend. Is het überhaupt nog mogelijk om gezond te eten?	1
je schrikt er van	1
kan ik niet beantwoorden.	1
Kritischer voedsel beoordelen en wel of niet aanschaffen	1

Meer besef van wat er voor risico's allemaal zijn.	1
Meer bewust dat er meer risico's zijn dan ik dacht	1
meer bewust geworden	1
Meer bewust omgaan met welke mogelijke dingen in eten zitten en waar eventueel rekening mee gehouden kan worden	1
Meer bewust van de risico's.	1
Meer bewust van oorsprong en bereiding	1
meer bewustwording	1
Meer bewustwording.	1
Meer bewustzijn over wat voor schadelijke stoffen er in of op voedingsmiddelen kunnen zitten.	1
Meer biologische voeding	1
Meer in balans eten en niet elke dag de vetpan aan.	1
Meer informatie zoeken over dit onderwerp	1
meer letten op biologisch	1
Meer ongezonde Zaken benoemd	1
Meer op dingen moet gaan letten	1
Meer oplettend	1
Meer stil te staan bij hete eten van bepaald soort voedsel. tevens ook beter op de houdbaarheidsdatum letten	1
Meer te letten op gifstoffen	1
meer wassen van eten voor eten of bereiding	1
Meerdere risicofactoren en eigen invloed daarop	1
meest al bekend	1
Met name toch over de hygiëne in de keuken, die ik momenteel niet toepas maar misschien toch maar meer moet gaan doen. Ook had ik nooit stilgestaan dat er überhaupt plastic en PFAS en dergelijke in voeding kan gaan zitten.	1
Microplastic	1
Microplastics	2
Microplastics en gifstoffen in eten	1
Mijn eigen voeding, en andere risico's van eten en drinken die eerder benoemd zijn waarvan ik eerlijk gezegd helemaal geen idee had dat ze bestonden/een ding zijn.	1
minder bruinbakken bij frituren, fruit en groente en kip nog beter te wassen	1
Misschien beter op letten voor de kinderen	1
Misschien eens wat meer in verdiepen	1
Misschien is het nuttig er toch meer over te denken, lezen en eventueel andere keuzes maken.	1
Misschien moet ik meer onderzoek doen naar stoffen die in mijn eten zouden kunnen komen/zitten	1
Misschien toch meer nadenken over microplastics, stoffen die in voeding blijven na bewerking	1
misschien toch wt meer over na denkekn	1
Mn verpakkingen	1
Moet ik bepaalde dingen toch laten?	1
Moet ik nog beter wassen?	1
mogelijke risico's die ik normaliter niet overweeg	1
Na aanleiding van m'n laatste bloedonderzoek is gebleken dat mn cholesterol gehalte is verhoogd	1
Neutraal	1
Nog beter gaan kijken naar de ingrediënten etc....	1
Nog beter opletten	1
Nog beter opletten wat ik koop, hoe ik het schoonmaak en bereid.	1
Nog beter opletten.	1

nog meer gevaren dan ik al dacht	1
nog meer opletten en lezen wat er allemaal in zit aan stoffen	1
Nog minder suiker en zout.	1
Nogmaals een reminder om altijd groente- en fruit goed te wassen. En het onderstreept de waarde van het kopen van biologische producten, ondanks dat dit duurder is, is het op termijn beter voor je gezondheid.	1
Of alles wat ik eet en drink wel zo gezond is.	1
Of er meer dingen zijn die ik zou kunnen doen om gezonder te leven.	1
Of het zin heeft groenten en fruit met azijn te wassen	1
Of ik groenten en fruit wel goed genoeg was. Of ik meer biologisch en lokaal zou moeten kopen.	1
Of ik me misschien niet beter moet informeren over de risico's, misschien is mijn eten niet zo gezond als ik denk	1
Of ik nog meer kan doen door mijn voeding beter te wassen en toch (nog) minder vaak vleesvervangers te eten	1
Of ons voedings- en leefpatroon wel ok is.	1
Om meer gezonder te gaan eten	1
Om meer te letten op wat ik koop en wat er op de verpakking staat. Ook om meer mijn handen te was en producten beter te wassen	1
omdat er gezondheidsrisico bestaat	1
omdat er toch meer fout kan gaan dan je denkt	1
omdat het interessant overkomt	1
Omdat ik er nu bewust over na moet denken Tijdens het invullen van deze enquête.	1
opnieuw bij bepaald	1
ouder wordt	1
Ovee genetisch en plastic deelethea	1
Over al de bestrijdingsmiddelen in het voedsel	1
Over alle genoemde punten.	1
Over alle risico's, die nu voorbij zijn gekomen. Ik stond bij velen niet echt stil, maar nu dus wel!! Ik ga me in bepaalde risico's verdiepen, dankzij jullie. Toch bedankt voor mijn ogen openen.	1
Over alle vinkjes waar ik meer interesse over wil: microplastics, weekmakers, pfas, genetisch gemodificeerd voedsel, te donkere bereiding.	1
Over bespoten voedsel	1
Over de aanwezigheid van gifrestanten op voedsel of de bewerking van het voedsel om het beter te laten smaken of langer te kunnen bewaren.	1
over de dingen die je niet op het voedsel ziet, maar die er dus wel degelijk zijn	1
Over de gevaren die er zijn bij voeding	1
Over de gevolgen voor de gezondheid door bestrijdingsmiddelen, milieuvervuiling en pfas.	1
Over de gezondheidsrisico's die komen kijken bij voedselbewerking, aangezien ik er een heel aantal niet eens kende.	1
Over de gifstoffen en microplastics in mijn eten. Ik ga hier wat meer informatie over opzoeken.	1
Over de gifstoffen en plastic deeltjes	1
Over de hoeveelheid gif in verpakking en microplastics in eten	1
over de kant en klaar producten	1
Over de mogelijkheden van ziekte krijgen	1
over de nietzichtbare zaken die in ons voedsel op welke wijze dan ook binnendringen en vise versa.	1
Over de plastic wat eventueel in ons voedsel kan zitten	1
Over de rol van gifstoffen	1
over een paar dingen die hier worden genoemd maar waarvan ik de risico's niet wist	1
Over het al dan niet wassen van groente en fruit.	1
Over het beter opletten wat ik eet	1

Over het feit dat er nog meer is om op te letten. Nu denk ik niet dat ik dat ga doen! Ik rook niet meer, drink bijna niets meer, en ik eet weinig vlees en vis. Ik probeer op dingen te letten, mr het moet wel te doen blijven.	1
Over het nuttigen van voedsel en de risico's hiervan	1
Over het wassen van groente in baking soda of azijn.	1
Over het veten	1
over melk en brood.	1
Over micro plastic etc.	1
Over mijn drink gedrag.	1
over o.a zout wat ik nu helemaal niet meer gebruik	1
Over stoffen en plastics die in het eten zitten	1
over voorverpakte voedingsmiddelen	1
Over wat echt gezond is.	1
Over wat er allemaal aan 'slechts' in ons eten zit	1
Over wat gezond is.	1
Overcverpakings middelen en micro plaatics	1
Pfas	1
Pfas en gifstoffeb	1
pfas etc	1
PFAS in eten maakt wel wat zorgen.	1
pfas verhalen	1
PFAS, hormonen en antibiotica in voedsel uitzoeken.	1
Pfas, microplastics en andere niet organische (rest-)stoffen	1
Plastic	1
Plastics	1
Plastics en PFAS in voeding	1
Plastics in voeding als risico	1
Producten wassen Voor gebruik bekijken wat voor gifstoffen er in ziw	1
Relatie voeding en gezondheid	1
restanten van alle middelen die zijn toegevoegd an voedsel	1
Resten van verpakking op eten.	1
Reststoffen van bestrijdingsmiddelen	1
risico gezondheid	1
Risico voor mijn gezondheid	1
risico's	2
risico's die je kent maar nog niet actief op acteert	1
Risico's	1
risicos	1
Schadelijke verpakkingen en plastic in eten	1
Soms denk ik dat er niets meer veilig is op deze wereld en dat de chemische stoffen een steeds grotere invloed hebben op het gedrag van de mensen. Korte lontjes, onbeschoft gedrag in verkeer en in winkels.	1
soms weet je niet wat je moet eten	1
Stond er eerst niet bij stil wat er allemaal mis kan zijn met voeding	1
Stukje bewustwording	1
Super	1

Superbedankt food, niet zo bekend mee	1
Tijd om een nieuwe pan met anti-aanbaklaag te kopen	1
Toch maar wat vaker biologisch inkopen, denk ik...	1
toch meer voedselrisico's dan ik van tevoren had gedacht, ook bij gezonde producten	1
toch weer even een reminder om goed op gezond eten te letten. Wat koop je en je eten goed wassen	1
Toegevoegde ingredienten, is het nodig?	1
Van alles te veel in ons eten	1
Van sommige voedselrisico's was ik me niet bewust.	1
Veel dingen die men niet weet.	1
Veel meer mogelijke risico's dan gedacht.	1
verborgen risico's zoals gifstoffen	1
Verdelgingsmiddelen die gebruikt worden	1
verpakkingen en pannen	1
Verpakkingen, microplastics en PFAS - om welke producten gaat het dan en hoe kan ik risico's verkleinen.	1
Verpakkingsmateriaal en bereiding	1
voeding	1
Voedsel	1
voedsel en gezondheid horen bij elkaar	1
voedsel in het algemeen, vooral waarom wordt er ondanks de bekende risico's zo weinig gedaan door de politiek om meer bestrijdingsmiddelen en de manier waarop voedsel wordt gemanipuleerd te verbieden	1
vooral de e nummers	1
Voornameijk pfas	1
Voorverpakt, nee, liever zelf snijden en vers	1
Voorzichtig te zijn	1
Waar de risico's overal in zitten	1
waarom waarschuwt de overheid niet over het ongezonde manier van voedsel bewerken...	1
Wassen met baking soda van fruit	1
Wassen van fruit en groente	1
Wassen van producten doe ik lang niet altijd. Gevaar van een nummers verder in verdiepen.	1
Wat de risico's kunnen zijn	1
wat doet het eten met producten waar PFAS in zit	1
Wat er allemaal als toevoeging in eten zit	1
wat er allemaal gebruikt wordt in voedsel	1
Wat er allemaal in voedsel zit zonder dat je het weet.	1
Wat er allemaal mee gedaan wordt	1
wat er allemaal mis is met ons eten	1
Wat er in het voedsel zit	1
Wat er naar voren kwam in de lijst zegt genoeg	1
Wat er vermeld word over de deeltjes in het eten	1
Wat ik aan mijn kinderen geef	1
wat ik eet	1
Wat krijg ik wel of niet binnen	1
Wat meer naar de producten kijken die ik eet	1
Wat voor gevolgen mijn eetgedrag nu al heeft op mijn lichaam	1
Wat we net gelezen hebben wat er eventueel allemaal in kan zitten is wel stof tot nadenken	1

Wat weet ik allemaal niet? Moet ik mijn aankoop/eetpatroon wijzigen?	1
weer eens op de feiten gewezen	1
weer even bewust geworden	1
Weer even een wake-up call om alert te zijn, iets meer moeite doen met boodschappen etc	1
Weer opnieuw na gaan denken over betere producten om te kopen en te bereiden	1
Weet niet	1
Welke gevaren er allemaal zijn omtrent voedsel	1
Welke groente en fruit is veilig om te eten	1
Zaken die genoemd werden als een risico, die ik niet zo zag.	1
Zitten meer risico's aan eten dan ik dacht	1

Bijlage 14

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

Indien u nog opmerkingen heeft naar aanleiding van deze vragenlijst, kunt u daarvoor de ruimte hieronder gebruiken.

45jaar dieetkok geweest
Bedankt dat ik weer mee mocht doen.
Beetje voor de hand liggen allemaal ..
Bij de beoordeling van risico's vond ik het lastig om in te schatten of het ging om het risico voor MIJN gezondheid of de gezondheid in het algemeen. Bijv. roken zie ik als een groot gezondheidsrisico in het algemeen, maar voor mijzelf niet (omdat ik niet rook). Zelfde geldt ook voor alcohol: over het algemeen is overmatig drinken een groot gezondheidsrisico, maar met mate alcohol drinken is een klein(er) risico.
De consument moet er op vertrouwen dat groenten en fruit dat gekocht is goed is, anders moet daar controle opkomen en bekeurd worden. Idem met verpakt voedsel... teveel suiker moet verboden worden, verkeerde e-nummers mogen niet gebruikt worden. Etiket moet eerlijk zijn, gekeurd door overheid!
Door deze vragen ga je nog meer nadenken.
er wordt nog teveel toegestaan aan stoffen in eten. Gezond eten zou minder belast moeten worden als beerkt voedsel , Producenten die valse gezondheidsclaims doen , moeten gestraft worden met extra belasting. en bekendmaking.
goed om hier aandacht aan te besteden
Hoe zwart kunnen we het maken. Je kan dadelijk niets meer eten. Belachelijk. Dit mag niet, dat kan niet enz enz
Hoed onderzoek
Ik ben er beroepsmatig mee bezig geweest
Ik ben voor het vak voedingsleer in het onderwijs.
Ik denk dat ik al jaren een gezond eetpatroon hanteer.Het neemt niet weg dat er altijd verborgen risico's zijn die je niet kent.
Ik eet geen vlees/vis en dat maakt dat sommige risico's niet op mij van toepassing zijn. Het is niet dat ik ze niet eet vanwege de gezondheidirisico's dus heb ik ze daar niet aangekruist
Ik heb eerlijk antwoord gegeven en woon tegenwoordig bij koninklijke visio in huizen instelling voor ogen
Ik kweek eigen biologische groeten en fruit
Ik studeer voedingsleer en farmacologie, dat geeft wellicht een ander inzicht dan andere deelnemers die de enquête invullen. Veel succes met het onderzoek!
ik vond deze super leuk een keer even wat anders
Ik vond dit onderwerp heel interessant.
ik vond het lastig om te beoordelen of jullie bedoelen of overgewicht een risico is als je zelf dun bent. want op zich is overgewicht natuurlijk een risico!! dus vragen toch wat onduidelijk
Ik vond het leerzaam
In het lijstje 'ongezond' staan eieren, maar daarover is discussie: Eieren kunnen cholesterol verlagen en de gezondheid van de hersenen verbeteren – Amerikaanse analyse https://www.medicalbrief.co.za/eggs-might-cut-cholesterol-help-brain-health-us-analysis/ En ik mis onder meer: Tieners die vier of meer uur per dag voor het scherm zitten, hebben meer kans op angst en depressie, volgens een nieuw rapport van het Amerikaanse National Centre for Health Statistics.
Inschatting van risico is niet duidelijk. Kan ofwel betekenen "kans dat dit mij overkomt" of "als mij dit overkomt, de schade is dan".
Kraanwater moet aan meer eisen voldoen dan bronwater. Bronwater is dus in sommige gevallen ongezonder dan kraanwater.
Leuke interessante vragenlijst

Moeilijk onderwerp, en overall is iets van te zeggen zodat mensen het gevoel krijgen dat ze helemaal niets meer mogen.
mooi onderzoek
Mss erover heen gelezen maar kon niet echt duiden of de vragen over mij zelf gingen of in t algemeen.....
Nou het maakt je ongerust Hoe moet ik weten of er PFAS in mijn voeding zit bijv En zo waren er nog wel meer Graag had ik een verwijzing naar artikelen hierover erbij gehad
Onduidelijk of alle vragen betrekking hebben op jezelf of in het algemeen
Pas goed op mijzelf en ieder die mij lief is
Prima
Riccio's voor de gezondheid moet van de overheid of /en huisarts komen, het liefst individueel toegepast op persoon.
Sorry ik denk dat ik niet de geschikte persoon ben voor deze vragenlijst.
sturende vragen??
Vervelend om van de 11 onderwerpen 5 te selecteren en te rangschikken, had liever de mogelijkheid gehad aan te kunnen geven dat ik het niet weet.
Voorlichting van de Overheid zie ik niet zitten omdat ze misstanden niet vermelden. Het RIVM ontkent categorisch het bestaan van foute e-nummers en pesticiden.
waarbij je meerdere vragen op een pagina moet invullen, kon ik niet goed terug gaan naar een ander nummer. waardoor het lastig was om het aan te passen
Wat uitleg over bepaalde dingen was fijn geweest.
Zijn er mensen die hun groente en fruit met azijn wassen?

Bijlage 15

N.B. In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.

Hieronder worden de achtergrondkenmerken van de respondenten weergegeven ten opzichte van de percentages in de daadwerkelijke populatie Nederlanders van 18 jaar en ouder. De weergegeven percentages van de daadwerkelijke populatie zijn afkomstig van de zogenoemde "Gouden Standaard". Dit is een ijkingsinstrument dat speciaal ontwikkeld is door het Data & Insights Network (voorheen MOA) in samenwerking met het CBS.

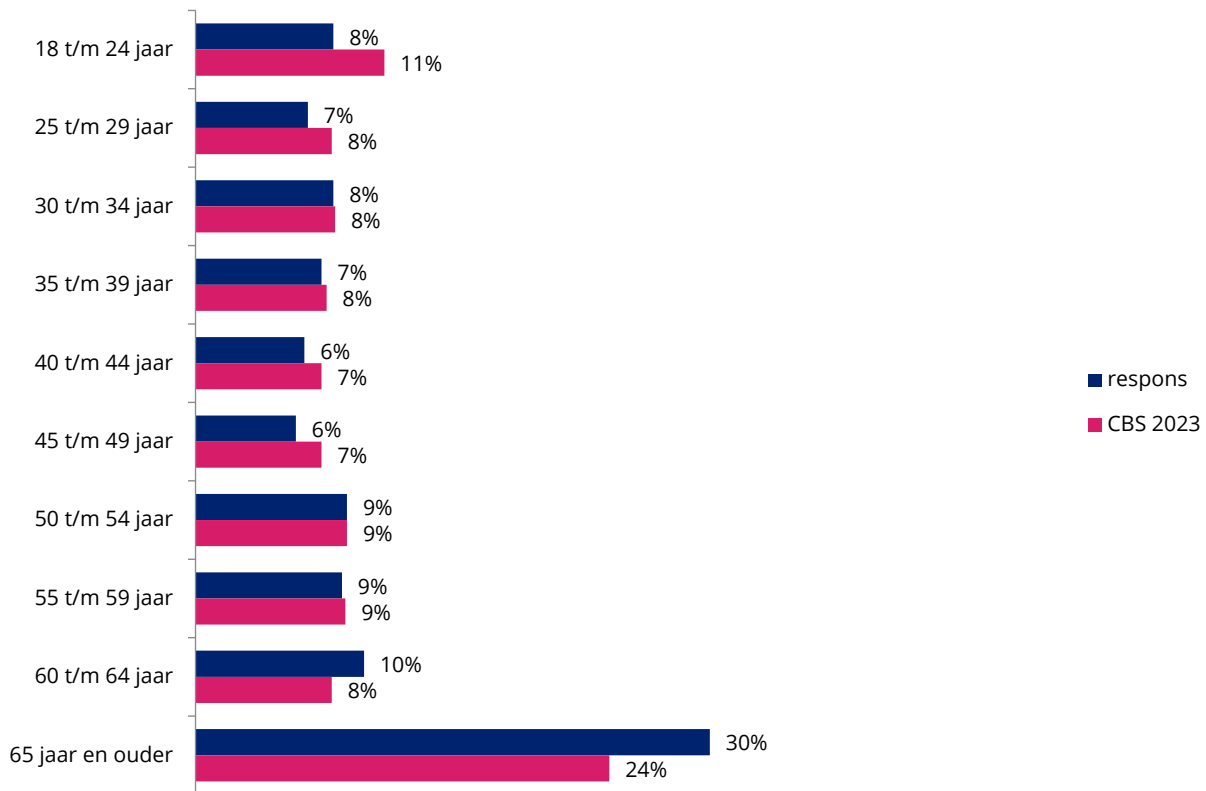
Geslacht

	respons	CBS 2023
man	51%	49%
vrouw	49%	51%
totaal	100%	100%

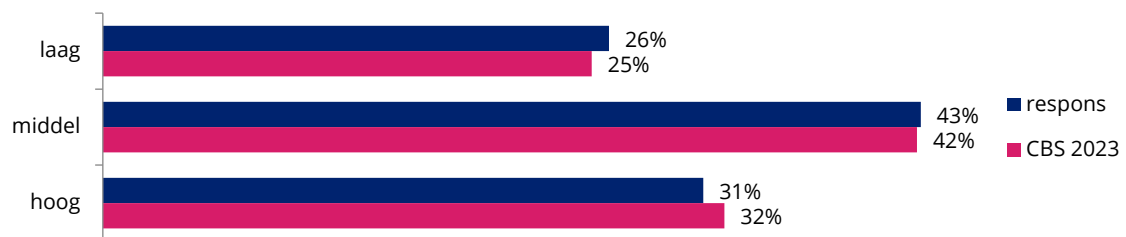
Leeftijd

	respons	CBS 2023
18 t/m 24 jaar	8%	11%
25 t/m 29 jaar	7%	8%
30 t/m 34 jaar	8%	8%
35 t/m 39 jaar	7%	8%
40 t/m 44 jaar	6%	7%
45 t/m 49 jaar	6%	7%
50 t/m 54 jaar	9%	9%
55 t/m 59 jaar	9%	9%
60 t/m 64 jaar	10%	8%
65 jaar en ouder	30%	24%
totaal	100%	100%

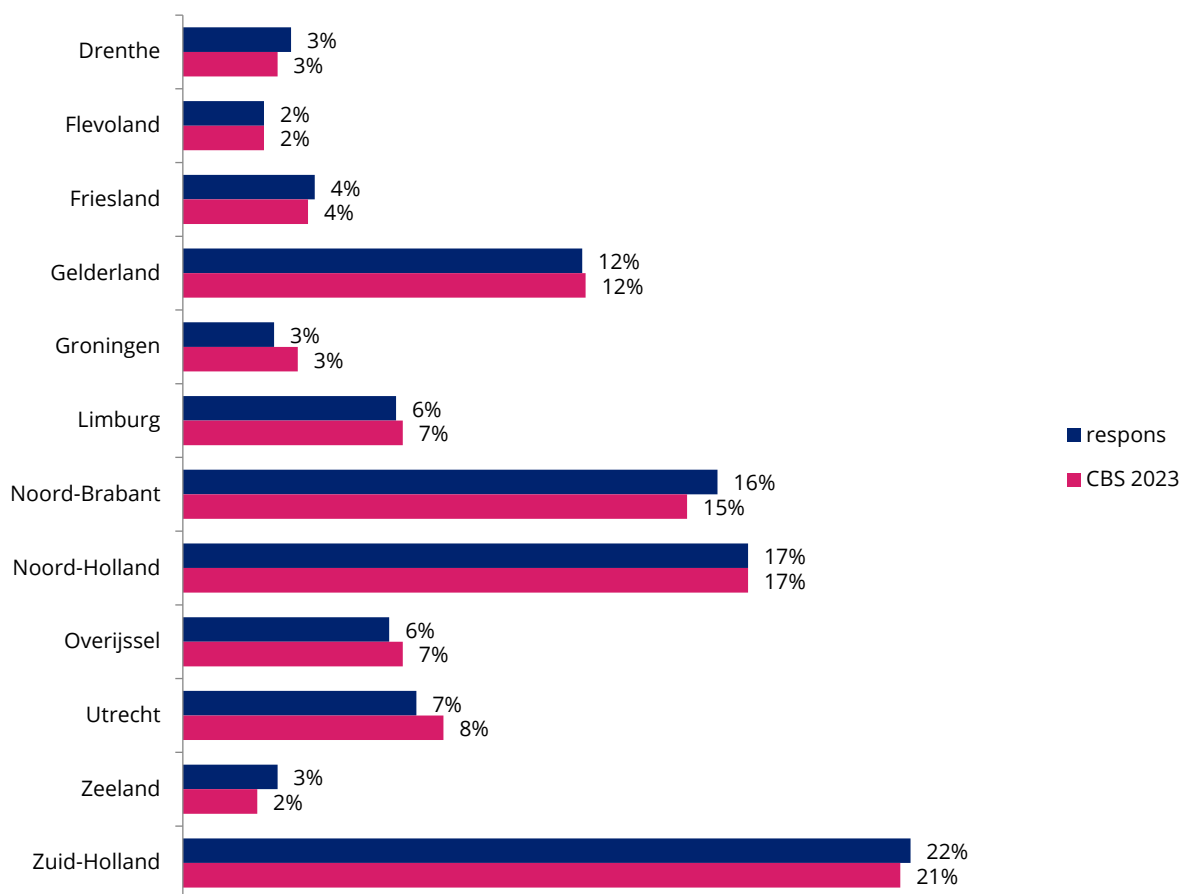
Opleidingsniveau

	respons	CBS 2023
laag (lagere school, vmbo, lbo, etc.)	26%	25%
middel (havo, vwo, mbo, etc.)	43%	42%
hoog (hbo, universiteit)	31%	32%
totaal	100%	100%

Provincie

	respons	CBS 2023
Drenthe	3%	3%
Flevoland	2%	2%
Friesland	4%	4%
Gelderland	12%	12%
Groningen	3%	3%
Limburg	6%	7%
Noord-Brabant	16%	15%
Noord-Holland	17%	17%
Overijssel	6%	7%
Utrecht	7%	8%
Zeeland	3%	2%
Zuid-Holland	22%	21%
totaal	100%	100%

Over Flycatcher

Onderzoeksbureau Flycatcher is in 2000 ontstaan als spin-off van de Universiteit Maastricht. Inmiddels is Flycatcher uitgegroeid tot een middelgroot onderzoeksbureau met een enthousiast team van academisch geschoolde onderzoekers en innovatieve IT-specialisten. Het uitgangspunt is dat onderzoek aantoonbaar moet bijdragen aan het nemen van de juiste beslissingen op basis van betrouwbare, compacte en beleidsrelevante informatie. In onze visie zijn kennis en inzicht onmiskenbare succesfactoren voor alle organisaties, zowel profit als non-profit.

We zijn actief in diverse sectoren en bestrijken een breed onderzoeksveld van evaluatie-onderzoek en werkbelevingsonderzoek tot communicatie-onderzoek en klanttevredenheidsonderzoek. Voor elke vraag zoeken we naar de beste oplossing waar onze opdrachtgevers verder mee kunnen.

Wij zijn lid van het Data & Insights Network (voorheen MOA) en van de wereldwijde branchevereniging van onderzoeksbureaus ESOMAR. Verder zijn we kennispartner van de Stichting INK en VNG Realisatie en sponsoren wij de NPSO (Nederlandstalig Platform voor Survey Onderzoek).

Wij hanteren hoge normen als het gaat om de bescherming van privacy. Wij onderschrijven de Integriteitscode van het Data & Insights Network (voorheen MOA) en hanteren de 10 regels uit de Fair Data Privacy Code. Tevens zijn wij in het bezit van de kwaliteitskeurmerken ISO 20252, ISO 14001 en ISO 27001. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van deze keurmerken.

Verder door
vragen

www.flycatcher.eu

Onderzoek voedselrisico's experts

Onderzoek Voedselrisico's

Hoe kijken experts aan tegen voedselrisico's?

Voedingscentrum, Den Haag
2025

Inhoud

Hoofdstuk	Titel	Pagina
1	Resultaten	80
2	Verantwoording	86
2.1	Onderzoeksmethode	86
2.2	Onderzoeksgroep	86
2.3	De vragenlijst	86
	Bijlagen	87

Hoofdstuk 1

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek onder voedingsexperts weergegeven door middel van tabellen en grafieken.

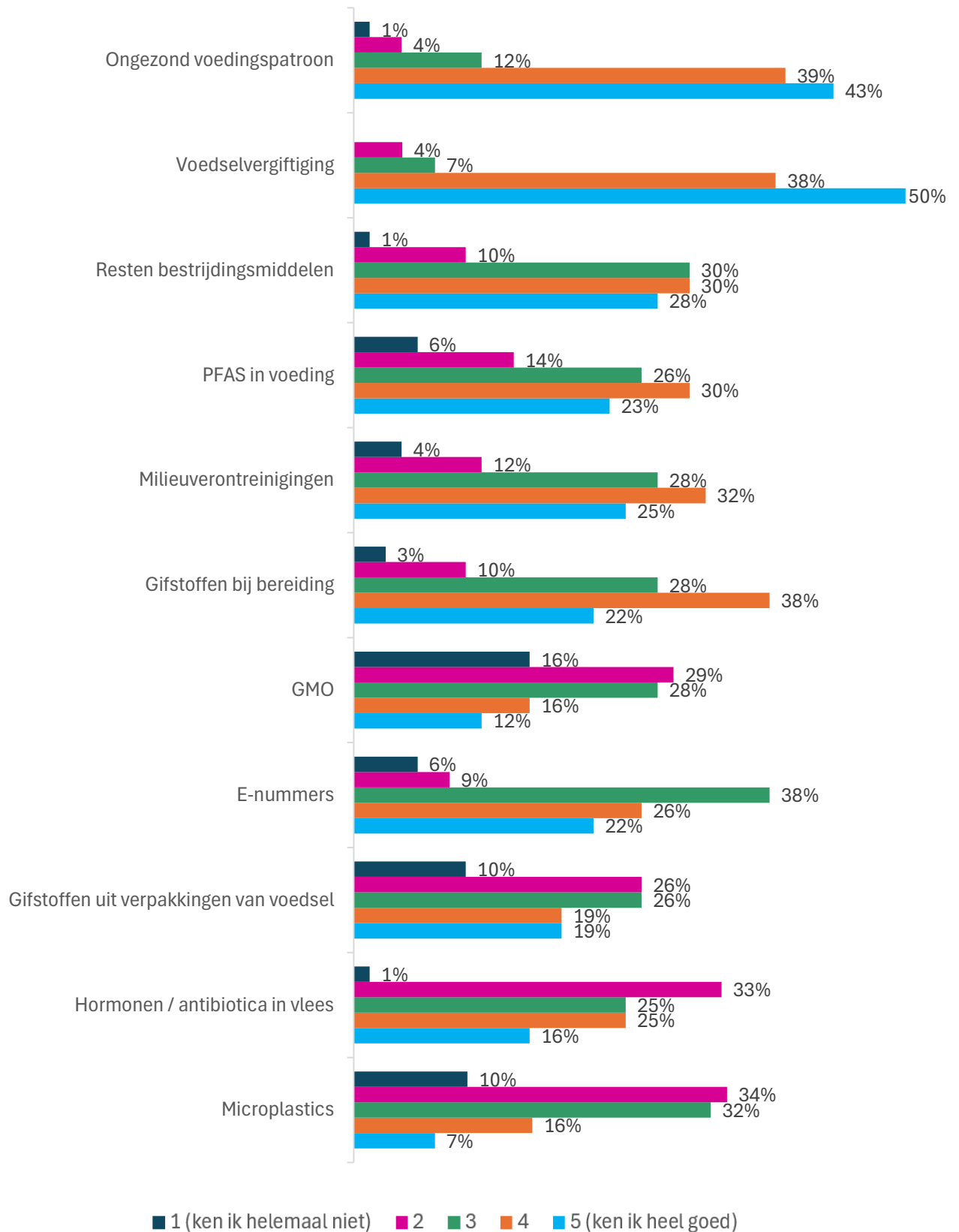
1. Wat ziet u als het grootste voedselrisico voor de gezondheid van mensen?

antwoorden	aantal
obesitas	3
gebalanceerd dieet	1
Ongezonde voeding	1
Voedsel met een hoge energiedichtheid (kcal) die je snel consumeert (g/min). Dus zachte, vloeibare kcal.	1
Overvoeding; te veel ongezonde en bewerkte producten leidend tot overgewicht en chronische ziekten.	1
Het teveel aan energie en vet, resulterend in overgewicht met alle negatieve gevolgen.	1
Vet eten	1
te veel vette, bewerkte producten en te veel suiker	1
bacterien en virussen in/op voeding voor acute risico's. Stoffen in voeding die zowel carcinogeen als mutageen zijn voor chronische risico's.	1
de microbiologische besmetting van levensmiddelen met pathogenen	1
Opstapelende blootstelling van mycotoxines. Helemaal doordat pesticide gebruik onder druk staat	1
Ongezonder/ongebalanceerd dieet/ongezonde levensstijl (overgewicht/obesitas/nutriënten te kort), voedselvergiftiging door microben	1
Het grootste risico zijn producten van dierlijk oorsprong die geen kiemreducerende behandeling ondergaan voor consumptie, maar ook de hygiëne bij mensen thuis tijdens bereiding van eten. Ik heb dit ingevuld als zijnde microbioloog.	1
Ik neem aan dat we over Nederland praten? Dan zou ik zeggen ultrabewerkt voedsel (maar een eenduidige definitie ontbreekt. Niet alle vormen van ultrabewerkt voedsel zijn dus een voedselrisico).	1
Niet goed verhitten van vlees of kruisbesmetting met rauw vlees	1
teveel (vet en suikers)	1
Maagdarminfecties door pathogenen	1
gecombineerde blootstelling aan residuen van biociden	1
Het grootste risico voor de gezondheid is een te lage variatie in dieet met te veel voedsel met hoge concentratie suiker, zout en vet, wat kan leiden diabetes en obesitas.	1

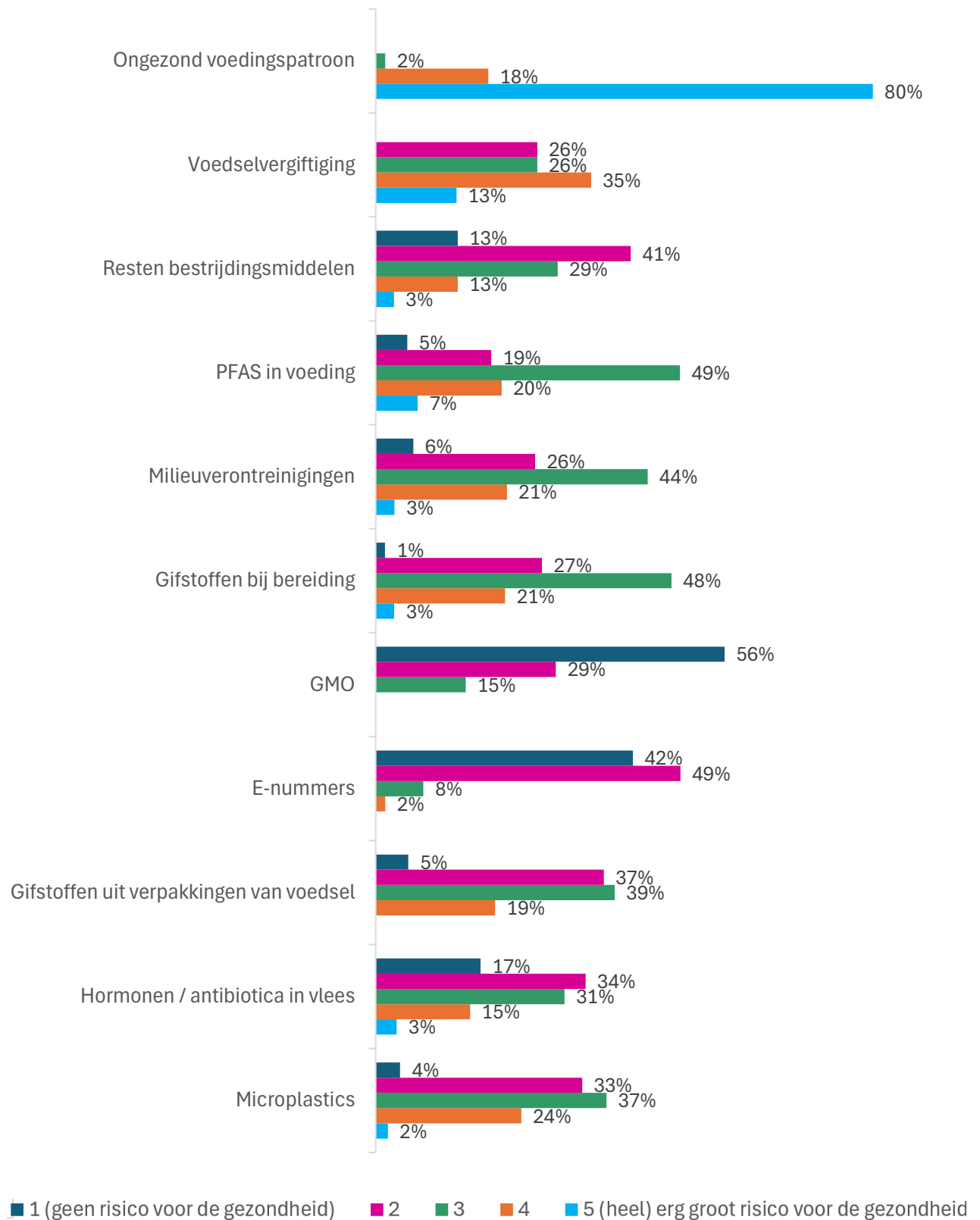
Teveel zout en vet	1
Microbiologische verontreinigingen. te veel/te vet/te zoet eten	1
In Nederland ongezonde voeding, m.n. te veel suiker, vet, zout en te veel eten. Wereldwijd misschien ook maar er zijn ook regio's waar voedselveiligheid of zekerheid een groter risico zijn.	1
Ik kan geen goed oordeel geven over voedselgezondheid, maar gericht op microbiologische voedselveiligheid zou ik het volgende antwoord geven: Het is daarbij de vraag of de vraag gericht is op het populatierisico of het individuele risico in relatie tot de ernst van symptomen (wat meer een vraag voor het RIVM zou zijn). Ik zou hiervoor putten uit de jaarlijkse incident (risico op populatieniveau, daarbij meestal gerelateerd aan milde symptomen) en ziektelastrapportage (individueel risico op ernstige symptomen) Ook zou onderscheid gemaakt kunnen worden tussen keten en product risico. Bij de NVWA zien we meeste incidentie voorkomen vanuit tekortkomingen in de laatste ketenschakel (onjuist bewaren/bereiding/hygiëne van levensmiddelen, zowel professioneel als thuisbereiding). Ten aanzien van producten wordt het wat diffuser: in de eerste maanden van het jaar is norovirus via oesters een relatief veel voorkomende bron. In de zomer verschuift dat naar BBQ en onvoldoende verhitten van/kruiscontaminatie met kippenvlees. Het gehele jaar door komen Salmonella via eieren en (in iets mindere mate) bacteriële ziekteverwekkers via onvoldoende verhit rood vlees in beeld. Ik realiseer me dat ik chemische gevaren hiermee niet noem, maar aangezien die in verreweg de meeste gevallen enkel op lange termijn een effect hebben, die ook nog eens lastig te onderscheiden zijn van alle andere gevaren die ook aan dergelijke effecten (met name kanker) bijdragen, vind ik het lastig die te wegen ten opzichte van de (meer acute) microbiologische gevaren/effecten.	1
rauwe producten zoals rauwe melk, rauw vlees, maar ook sla	1
contaminanten, zeker als die cumuleren in het lichaam	1
Microbiologische en chemische contaminatie van voedsel.	1
Ongezonde voeding, te veel energie, verzadigd vet, en zout. Te weinig groenten/fruit/peulvruchten/noten.	1
Naast microbiologische risico's wordt het grootste gezondheidsrisico gevormd door de contaminanten in voedsel.	1
Te weinig gezond voedsel in de toekomst	1
Een ongezond voedingspatroon.	1
voedselzekerheid, voedselkwaliteit,	1
Stapelings van gif (van mycotoxines tot bestrijdingsmiddelen)	1
Ongebalanceerde samenstelling van voedingsmiddelen, relatief groot aanbod van voedsel met weinig voedingskundige waarde, ingrediënt wordt als ongewenst beschouwd o.b.v. onderzoek, dan worden producten anders samengesteld, waardoor mogelijk nog onbekend ander ingrediënt disbalans veroorzaakt (denk aan let op vet --> vet eruit koolhydraat erin; en nu suiker eruit, zoetstof erin).	1
Ultra processed foods, via allerlei mechanismen (minder voedingskennis, bereidingswijze, high palatability, ongezonde samenstelling)	1
Vervuiling door metalen, plastic en PFAS	1
Teveel ongezonde aanbieding	1
besmetting van voedsel met virussen, bacterien en schimmels	1
suiker en zout gehaltes in voeding	1
Overconsumptie leidend tot obesitas leidend tot chronische ziekten als type-2 diabetes	1

De consumptie van rauwe vleesproducten	1
te veel ongezond voedsel beschikbaar	1
Consumptie van rauwe of onvoldoende verhitte producten (vlees, vis, rauwe groenten)	1
Besmetting door ziekteverwekkers, de langetermijngevolgen van ongezonde eetgewoonten en de voedselvervuiling door chemische stoffen	1
Onjuiste bereiding: onvoldoende verhitting, kruisbesmetting vuile messen	1
microbiologisch: kruisbesmetting via vleesproducten. Chemisch: bewerkte levensmiddelen.	1
Vervuiling/besmetting van voedingsmiddelen vanuit het milieu, bijvoorbeeld PFAS, virussen.	1
Zware metalen en mycotoxines	1
Cumulatieve carcogeniciteit van contaminanten, residuen, toxines	1
overconsumptie van met name ongezond voedsel	1
chronisch: ongezond voedingspatroon acuut: bereidingsrisico's (besmetting)	1
Direct risico; microbiologische verontreiniging Lange termijn risico; chemische stoffen --> diergeneesmiddelen, milieu- en procescontaminanten, bestrijdingsmiddelen	1
De geringe urgentie bij voedselproducenten om voedselveiligheid boven efficiëntie en commerciële belangen te stellen	1
Voedselproducten die vanuit de hele wereld worden geïmporteerd, inclusief landen waar de standaarden en werkwijzen (sterk) verschillen met Europa (en daarmee import van mogelijk gevaarlijk voedsel - zowel infectieziekten als bestrijdingsmiddelen)	1
Voedingsmiddelen waarbij de inname kan leiden tot acute effecten op de gezondheid.	1
in Nederland/EU: ongezond voedsel (te vet, te zoet, te zout) In 'arme' landen: tekort aan voedsel, te weinig variatie in voeding, waardoor voedselveiligheidsrisico's niet/minder goed kunnen worden vermeden als de keus is tussen geen of besmet/gecontamineerd voedsel (op bijv. schimmel op mais--> aflatoxines)	1
PFAS	1
Dat mensen teveel eten tov hun behoefte (obesitas)	1
suiker, zout, vet	1
Teveel van alles. Teveel zout, teveel bewerkte eten, te eenzijdig eten. In algemene zin sowieso teveel eten.	1
cyanide	1
bestrijdingsmiddelen,	1
ongezond eten (vet, suiker, zout)	1
overvoeding	1
Milieu-vervuiling	1
Bacteriele infecties door gebrek aan kennis over hygiëne.	1
Pakjes en zakjes met teveel suiker en zout (sausmixen bijvoorbeeld); junkfood in supermarkten dat goedkoper is dan het gezonde alternatief.	1
Mycotoxinen	1

2. Hoe goed kent u het mogelijke risico voor de gezondheid van mensen van de volgende onderwerpen?

3. Hoe groot schat u het mogelijke risico voor de gezondheid van mensen van de volgende onderwerpen?

4. Hieronder ziet u de 11 eerder genoemde factoren die van invloed kunnen zijn op de gezondheid van mensen. Welk van deze factoren denkt u dat het grootste risico voor de gezondheid van mensen vormt? Zet de factoren op volgorde van meeste risico (1 - bovenaan de lijst) naar minste risico (11 - onderaan de lijst).

	positie
Ongezonder voedingspatroon	1
Voedselvergiftiging	2
Milieuverontreinigingen	3
Gifstoffen bij bereiding	4
PFAS	5
Resten bestrijdingsmiddelen	6
Gifstoffen van verpakkingen	7
Hormonen / antibiotica in vlees	8
Microplastics	9
E-nummers	10
GMO	11

Indien u nog opmerkingen heeft naar aanleiding van deze vragenlijst, kunt u daarvoor de ruimte hieronder gebruiken.*

*zie bijlage 1 voor toelichting

Hoofdstuk 2

Verantwoording

2.1 Onderzoeksmethode

In februari 2025 heeft het Voedingscentrum een onderzoek uitgevoerd over voedselrisico's bij experts. De experts zijn via e-mail benaderd om mee te doen aan het onderzoek. De vragenlijst is uitgestuurd via Onderzoekdoen.nl. De vragenlijst was alleen toegankelijk voor panelleden die hiervoor een uitnodiging kregen. Het invullen van de vragenlijst kon desgewenst afgebroken en op een later tijdstip hervat worden, zonder dat de respondent de reeds ingevulde vragen opnieuw moest beantwoorden. Elke respondent kon de vragenlijst maar één keer invullen. De antwoorden waren anoniem en niet herleidbaar naar een persoon.

2.2 Onderzoeksgroep

De doelgroep van het onderzoek bestond uit professoren of deskundigen, zoals een gepromoveerde (PhD), op het gebied van voeding, toxicologie, voedselwetenschap, voedselmicrobiologie of voedseltechnologie, met minimaal vijf jaar werkervaring aan Nederlandse universiteiten of nationale voedselinstituten (d.w.z. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), Bureau Risicobeoordeling & -onderzoek (BuRO), Wageningen Food Safety Research (WFSR), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)).

In totaal hebben 69 experts aan dit onderzoek deelgenomen.

2.3 De vragenlijst

De vragenlijst kwam grotendeels overeen met de vragenlijst zoals gesteld aan de consumenten en bestond uit de volgende onderwerpen:

- › bekendheid voedselrisico's;
- › risicoperceptie voedselrisico's.

De resultaten van de vragenlijst zijn door het Voedingscentrum geanalyseerd.

Bijlagen

Bijlage 1

Indien u nog opmerkingen heeft naar aanleiding van deze vragenlijst, kunt u daarvoor de ruimte hieronder gebruiken.

Ik beschouw het Voedingscentrum als een uitstekend instituut dat risico's mbt voeding en gezondheid gebalanceerd in de media brengt.
Ik miste radioactiviteit
Alle stofgroepen. Worden benoemd behalve de toxines! (Myco en planttoxines) juist een zeer gevaarlijke stofgroep waar altijd al te weinig aandacht voor is in de media
De vragen maken veelal geen onderscheid op ernst van het gevolg van het genoemde aspect (dus wanneer het bijvoorbeeld een enkel individu betreft), of ook de incidentie van het genoemde aspect (op populatieniveau). Een voorbeeld binnen microbiologie: een Campylobacteriose komt heel veel vaker voor dan een Toxoplasmose, maar de individuele ziektelast is voor Toxoplasmose heel veel hoger dan die voor een (individuele) Campylobacteriose. Dat maakt dat bij de direct hiervoor gaande vraag/vragen je andere antwoorden/volgorde krijgt als je kijkt op populatieniveau versus individuele last. Ik ben er bij de laatste twee vragen hiervoor van uit gegaan dat het om individuele last gaat (ofwel: het effect wanneer je een voedselinfectie doormaakt). Belangrijkste verschil op populatieniveau is dat voedselinfecties en een ongezond voedingspatroon van plek wisselen (ongezond voedingspatroon op 1 dus).
'hormonen en antibiotica' is nogal vaag
In de beoordeling van de vragenlijst heb met name de kans op blootstelling meegenomen. Over veel onderwerpen, pfas, microplastics, bestrijdingsmiddelen, etc is nog onduidelijk wat het effect is op gezondheid over lange termijn. Maar iedereen wordt er aan blootgesteld. De blootstelling van pathogenen waar je ziek van wordt is relatief laag en dus een minder groot risico
Ik ben er vanuit gegaan dat de vragen over Nederland gaan.
ik vond vraag 3 lastig te beantwoorden omdat sommige stoffen erg schadelijk kunnen zijn als ze in voedsel aanwezig zijn, maar ik weet dat deze stoffen (zoals zware metalen) over het algemeen niet in hoge concentraties gevonden worden. Dus is de vraag: welke zijn schadelijk indien aanwezig of: bij de consumptie van voedsel in Nederland, welke gevaren zijn dan belangrijk? Kortom, wordt blootstelling hierin wel of niet meegenomen (ik heb dat wel meegewogen in mijn antwoorden)
Ik heb bij de ranking chronische gezondheidsrisico's door blootstelling aan ongezond voedsel of schadelijke stoffen zwaarder gewogen dan incidentele acute ziekte (voedselinfecties).
Voedselvergiftiging heb ik geïnterpreteerd als voedselvergiftiging en voedselinfecties.
Bij vraag 4 neemt wat mij betreft het risico niet lineair af van nummer 1 naar nummer 11. Nummer 1 staat op eenzame hoogte.
uitgaande van voeding in Nederland. Vwb microplastics: nu uitgegaan van totaal inname via voeding en voedselcontactmaterialen etc. Als je echt 'in voeding' aan zou houden zou deze denk ik lager uitkomen, vglb met milieucontaminanten.

Wat ik lastig vind om tegen elkaar af te wegen is enerzijds risico's waarvan we nu al 'zeker' weten dat ze er zijn (bijvoorbeeld ongezonde voeding t.o.v. risico's als voor PFAS, waar we nu nog niet zoveel van weten, maar dat potentieel heel groot is, omdat het op zoveel plekken voorkomt en zo resistent is.

Er kon geen onderscheid gemaakt worden tussen acute risico's en risico's die pas optreden na chronische blootstelling; dat maakte het lastiger om een indeling te kunnen maken.

Zowel chemische als microbiologische voedselveiligheid als vakgebied. Maar de optie voor beide stond niet in de vragenlijst ;)

Ik mis in deze vragenlijst de voedselinfecties. Aangezien dit een vragenlijst aan experts is, had ik verwacht dat hier wel onderscheid gemaakt zou worden in voedselinfecties en voedselintoxicaties. In de beantwoording van de vragenlijst heb ik de aanname gedaan dat deze op de spreekwoordelijke "hoop" gegooid zijn. Wat mij betreft een gemiste kans.

Het is lastig om het belangrijkste element te bepalen. Het lijkt me een mix, van veel verschillende stoffen in voedsel die effect kunnen hebben.